

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**REVIDIRANJE FINANČNIH NALOŽB
V ČASU FINANČNE KRIZE**

Ljubljana, avgust 2009

ANAMARIJA POLJŠAK

IZJAVA

Študent/ka ANAMARIJA POLJŠAK izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. SERGEJE SLAPNIČAR, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 31.08.2009

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 FINANČNE NALOŽBE	2
1.1 Opredelitev ključnih pojmov	2
1.2 Razvrščanje finančnih naložb	4
1.2.1 Finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida	5
1.2.2 Finančne naložbe v posesti do zapadlosti	5
1.2.3 Posojila in terjatve	6
1.2.4 Za prodajo razpoložljiva sredstva	7
1.3 Začetno pripoznavanje finančnih naložb	7
1.4 Merjenje in prevrednotenje finančnih naložb	8
2 POŠTENNA VREDNOST	10
2.1 Razvoj koncepta poštene vrednosti	10
2.2 Hierarhija merjenja poštene vrednosti	11
2.2.1 Poštena vrednost v primeru delujočega trga	13
2.2.2 Poštena vrednost v primeru nedelujočega trga	14
2.2.3 Nezanesljivost merjenja z modeli vrednotenja: uporaba nabavne vrednosti	17
2.3 Poštena vrednost v času finančne krize	17
3 REVIDIRANJE FINANČNIH NALOŽB	20
3.1 Opredelitev revidiranja	20
3.2 Potek revizije računovodskih izkazov	21
3.2.1 Sprejetje revizijskega posla	21
3.2.2 Načrtovanje revizije	22
3.2.3 Spoznanje in preizkušanje delovanja notranjih kontrol	22
3.2.4 Preverjanje podatkov	22
3.2.5 Izdaja revizijskega poročila	23
3.3 Revizijski postopki za preverjanje uradnih trditev glede finančnih naložb	24
3.3.1 Obstoj	25
3.3.2 Pravice in dolžnosti	26
3.3.3 Dogajanje	26
3.3.4 Popolnost	27
3.3.5 Vrednotenje	27
3.3.6 Merjenje	28
3.3.7 Predstavitev in razkritja	28
3.4 Revidiranje finančnih naložb po pošteni vrednosti v času finančne krize	29
3.4.1 Razkritja finančnih naložb	29
3.4.2 Sprememba pravila o razvrščanju finančnih naložb	31
3.4.3 Slabitve finančnih naložb	33
4 PRAKTIČNI PRIMER REVIDIRANJA DELNICE ISTRABENZ	36
4.1 Nakup delnic	37
4.2 Prevrednotenje delnic na bilančni presečni dan 31.12.2007	38

4.3	Revidiranje finančne naložbe podjetja XY v delnice Istrabenz na bilančni presečni dan 31.12.2008.....	38
	SKLEP	43
	LITERATURA IN VIRI	46

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Prikaz knjiženja nakupa delnic	37
Tabela 2:	Prikaz knjiženja prevrednotenja delnic na pošteno vrednost na dan 31.12.2007	38
Tabela 3:	Prikaz knjiženja prevrednotenja delnic na pošteno vrednost na dan 31.12.2008	40
Tabela 4:	Oslabitev finančne naložbe	41

KAZALO SLIK

Slika 1:	Ključni pojmi po MRS 32.....	3
Slika 2:	Povzetek prvega poglavja.....	10
Slika 3:	Hierarhija merjenja poštene vrednosti.....	12
Slika 4:	Vrste revidiranja glede na predmet in namen.....	21
Slika 5:	Postopek revizije računovodskih izkazov.....	25
Slika 6:	Prerazporeditev iz skupine finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida.....	32
Slika 7:	Prerazporeditev iz skupine finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo.....	33
Slika 8:	Gibanje tečaja delnice Istrabenza v letih 2007 in 2008 ter ključni dogodki za praktičen primer	37
Slika 9:	Izpis stanja podjetja XY na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru na dan 31.12.2008.....	39
Slika 10:	Graf gibanja količine prometa z delnicami Istrabenza	40
Slika 11:	Prikaz knjiženja predstavljenega primera.....	42

UVOD

V drugi polovici leta 2007 se je v ZDA začela hipotekarna finančna kriza, ki se je iz področja slabih hipotekarnih posojil razširila tudi na druge finančne trge po celem svetu. Ta kriza je izpostavila vrsto ključnih vprašanj, povezanih z vrednotenjem finančnih inštrumentov, in sicer tako zapletenih izvedenih inštrumentov kot tudi tistih bolj tradicionalnih. Posledice finančne krize so se najbolj odražale v skokovitem padcu cen in v zmanjšanju trgovanja s finančnimi inštrumenti, ki kotirajo na trgih. Posledično se je pojavilo vprašanje, ali so finančni trgi delujoči in kot taki odražajo pošteno vrednost bodočih denarnih tokov ali so le pod močnim vplivom (ne)likvidnosti na trgu in kot taki nedelujoči (Clerc, 2008, str. 8). Med uporabniki računovodskih informacij se je tako pojavila debata o ustreznosti poštene vrednosti kot mere vrednotenja finančnih inštrumentov, saj naj njena uporaba ne bi vodila do ustreznih vrednosti finančnih naložb v časih ekstremnih dogodkov, kot je trenutna finančna kriza.

Namen moje diplomske naloge je bralcu predstaviti vrednotenje finančnih naložb po poštenu vrednosti in s tem povezane dileme, ki so postale posebej izrazite v času finančne krize. Poleg tega bom v diplomski predstavljal tudi delo revizorja v primeru revidiranja finančnih naložb ter spremembe in dodatna pojasnila računovodskih standardov, ki se nanašajo na merjenje in razkrivanje naložb, in sicer Mednarodni računovodski standard 39 Finančni inštrumenti: priznavanje in merjenje ter Mednarodni standard računovodskega poročanja 7 Finančni inštrumenti: razkritje.

V prvem poglavju bom predstavila osnovno teorijo s področja finančnih naložb. V izhodišču bom navedla ključne pojme s področja finančnih inštrumentov in se v nadaljevanju osredotočila na klasifikacijo finančnih naložb v skupine, kjer bom predstavila ključne zadeve za razumevanje posameznih skupin, njihovega začetnega priznavanja ter merjenja in prevrednotenja. Prvo poglavje bralcu predstavlja temelje za boljše razumevanje nadaljnjih poglavij.

V drugem poglavju diplomske naloge bo predstavljena poštena vrednost. Zajeto bo uvajanje koncepta poštene vrednosti, hierarhija merjenja ter poštena vrednost v času finančne krize. Izpostavljena bo predvsem problematika merjenja finančnih naložb po poštenu vrednosti v času (ne)aktivnih trgov.

Koncept tretjega poglavja je najprej predstaviti pojem revizije in revizijski postopek ter se v nadaljevanju osredotočiti zgolj na revidiranje finančnih naložb, natančneje na revidiranje uradnih trditev posloводства glede finančnih naložb. V času finančne krize so bile sprejete številne novosti in pojasnila računovodskih standardov, zato so v nadaljevanju podrobneje predstavljena tri področja, na katerih je prišlo do najbolj obsežnih in pomembnih novosti ali sprememb. Ta področja so razkritja, reklasifikacija in oslabitev finančnih naložb.

V četrtem delu bo podan ilustrativen in enostaven primer revidiranja finančnih naložb, katerega namen je bralcu približati teoretično podlago predstavljeno v predhodnih poglavjih. Praktični primer temelji na finančni naložbi v delnice Istrabenz, katere zmanjšanje vrednosti je bilo pomembno in dolgoročno, kar je povzročilo, da je bila predmet oslabitve.

Na koncu bom v sklepu povzela še glavne ugotovitve diplomskega dela in predstavila svoje mnenje o obravnavani problematiki.

1 FINANČNE NALOŽBE

Glavni namen finančnih naložb je v tem, da se z donosi, ki izhajajo iz njih, poveča finančne prihodke in posledično poslovni izid podjetja. Finančne naložbe so praviloma naložbe v kapital drugih podjetij ali v finančne dolgove drugih podjetij, države, območja in občine ali drugih izdajateljev (finančne naložbe v posojila), pojavljajo pa se tudi kot finančna sredstva drugačne narave, ki niso vezana na proizvodnjanje in opravljanje storitev v proučevanem podjetju.

V tem poglavju bom predstavila ključne pojme s področja finančnih naložb, razvrstitev, merjenje in pripoznavanje finančnih naložb, kar bo predstavljalo osnovo za nadaljnja poglavja in bo bralcu omogočilo boljše razumevanje področja, predstavljenega v diplomskem delu.

1.1 Opredelitev ključnih pojmov

Finančne instrumente, katerih del so finančne naložbe, podrobneje obravnavata dva Mednarodna računovodska standarda (v nadaljevanju MRS), in sicer MRS 32 Finančni instrumenti – razkrivanje in predstavljanje ter MRS 39 Finančni inštrumenti – Pripoznavanje in merjenje. Namen prvega je dati uporabnikom računovodskih izkazov dodatne informacije o pomenu finančnih inštrumentov za finančno stanje podjetja, uspešnost njegovega poslovanja in denarne tokove.

Določila MRS 32 dopolnjujejo določila o pripoznavanju in merjenju finančnih sredstev in obveznosti, ki jih obravnava standard MRS 39. Slednji se uporablja za vse finančne instrumente razen za (MRS 39, člen 2):

- naložbe v odvisna podjetja, pridružena podjetja in skupne podvige;
- pravice in obveznosti iz najemov,
- pravice in obveznosti iz programov zaslužkov zaposlenih;
- pravice in obveznosti po zavarovalnih pogodbah, razen če se po zavarovalni pogodbi finančna tveganja prenesejo na drugega in se uporablja MRS 39;
- izdane lastne kapitalske instrumente, ko gre za naložbe v povezana podjetja, pridružena podjetja ali skupne podvige;

- pogodbe o finančnih garancijah, ki zagotavljajo nekatera plačila, s katerimi se imetnikov povrne škoda, ker jim dolžniki niso poravnali obveznosti do zapadlosti v plačilo, kot je bilo dogovorjeno v teh dolžniških instrumentih;
- pogodbe za obravnavanje možnih pojavov pri poslovnih združitvah.

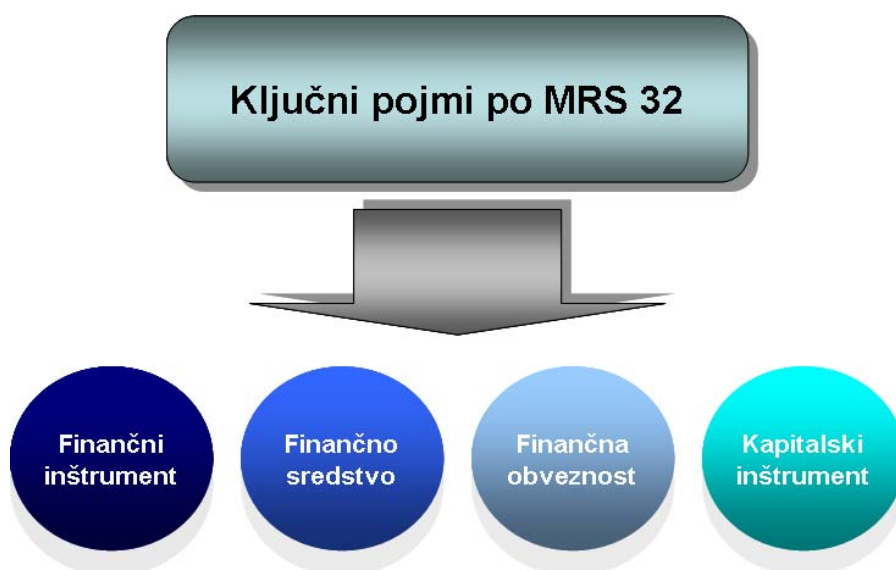
MRS 32 opredeljuje izraze s področja finančnih instrumentov v 11. členu, v katerem zasledimo definicije naslednjih ključnih pojmov:

- finančni inštrument,
- finančno sredstvo,
- finančna obveznost,
- kapitalski inštrument

in daje napotke o uporabi teh opredelitev. MRS 39, ki je ključni standard za pripoznavanje in merjenje finančnih inštrumentov, prevzema te opredelitve, določene v MRS 32. V nadaljevanju so podane definicije ključnih pojmov, ki jih zajema zgoraj omenjeni 11. člen MRS 32.

V naslednji sliki so ključni pojmi po MRS 32 prikazani tudi grafično.

Slika 1: Ključni pojmi po MRS 32



Vir: MRS 32, 2009.

Finančni inštrument je vsaka pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in finančna obveznost ali kapitalski inštrument drugega podjetja.

Finančno sredstvo je vsako sredstvo, ki je:

- denar;
- kapitalski inštrument drugega podjetja;
- pogodbeno pravica:
 - prejeti denar ali drugačno finančno sredstvo od drugega podjetja,

- ali zamenjati z drugim podjetjem finančna sredstva ali finančne obveznosti pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni za podjetje; ali
- pogodba, ki se lahko poravna, ali se bo poravnala z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja in je:
 - neizpeljan (inštrument), za katerega je podjetje (lahko) zavezano prejeti spremenljivo število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja,
 - ali izpeljan inštrument, ki se lahko ali se bo poravnal drugače kot z zamenjavo določenega zneska denarja ali drugega finančnega sredstva za določeno število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja. Za ta namen lastni kapitalski inštrumenti podjetja ne zajemajo tudi inštrumentov, ki so sami po sebi pogodbe za prihodnji prejem ali izročitev lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja.

Finančna obveznost je vsaka obveznost, ki je:

- pogodbeni obveza:
 - izročiti drugemu podjetju denar ali drugačno finančno sredstvo,
 - ali zamenjati z drugim podjetjem finančna sredstva ali finančne obveznosti pod pogoji, ki utegnejo biti neugodni za podjetje,
- ali pogodba, ki se lahko poravna, ali se bo poravnala z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja in je:
 - neizpeljan (inštrument), za katerega je podjetje (lahko) zavezano izročiti spremenljivo število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja,
 - ali izpeljan inštrument, ki se lahko ali se bo poravnal drugače kot z zamenjavo določenega zneska denarja ali drugega finančnega sredstva za določeno število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja. Za ta namen lastni kapitalski inštrumenti podjetja ne zajemajo tudi inštrumentov, ki so sami po sebi pogodbe za prihodnji prejem ali izročitev lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja.

Kapitalski inštrument je vsaka pogodba, ki dokazuje preostali delež v sredstvih podjetja po odštetju vseh njegovih dolgov.

V svojem diplomskem delu bom obravnavala zgolj finančne naložbe, torej le del finančnih inštrumentov.

1.2 Razvrščanje finančnih naložb

Finančna sredstva dosledno razvrščamo med (MRS 39, 9. člen):

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida (*financial assets at fair value through profit or loss*);
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti (*held-to-maturity investments*);
- posojila in terjatve (*loans and receivables*);
- finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo (*available-for-sale financial assets*).

Razporeditev finančnih sredstev v skupine ne temelji na popolnoma prosti izbiri podjetja, ampak na dejstvih, možnostih in namenih posloводства ob priskrbi sredstva.

1.2.1 Finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida

V skupino finančnih sredstev, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, podjetja razvrstijo finančne naložbe v posesti za trgovanje. Trgovanje pri tem odseva dejansko in pogosto nakupovanje in prodajanje. Namen pridobivanja finančnih naložb v posesti za trgovanje je ustvarjanje dobička iz kratkoročnih nihanj cen na trgu.

Finančno sredstvo se opredeli kot v posesti za trgovanje, če je (Odar, 2008a, str. 3):

- finančna naložba, pridobljena ali prevzeta za prodajo in nakup v kratkem roku;
- del portfelja pripoznanih finančnih inštrumentov, ki se obravnavajo skupaj in za katere obstajajo dokazi o nedavnem kratkoročnem prinašanju dobičkov;
- izpeljan finančni inštrument, razen tistega, ki je opredeljen kot inštrument za varovanje pred tveganjem;
- vsako finančno sredstvo, ki ga kot finančno sredstvo, izmerjeno po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, opredeli podjetje, če zanj obstaja delujoči trg ali če je njegovo vrednost mogoče zanesljivo izmeriti.

1.2.2 Finančne naložbe v posesti do zapadlosti

Naložbe v posesti do zapadlosti so finančna sredstva z nespremenljivimi ali določljivimi plačili in nespremenljivo zapadlostjo v plačilo, ki jo podjetje nedvoumno namerava in zmore posedovati do zapadlosti; hkrati se razlikuje od naložb, ki jih podjetje ob začetni pripoznavi opredeli kot sredstva po pošteni vrednosti ali razpoložljiva za prodajo, ter od danih posojil in terjatve (MRS 39, 9. člen).

Finančne naložbe v posesti do zapadlosti se merijo po metodi odplačne vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere. Popravki vrednosti izbranega finančnega sredstva se oblikujejo le v primeru nezmožnosti dolžnika, da v celoti poravna obveznost, vezano na ta finančni instrument in ne le zaradi spremembe poštene vrednosti finančnega instrumenta (Uranič, 2008, str. 4).

Družba mora oceniti svoj namen in zmožnost posedovati finančne naložbe do zapadlosti v plačilo tako ob njihovem začetnem pripoznavanju kot na vsak poznejši datum do konca poslovnega leta. Standard MRS 39, natančneje člen AG 16, opredeljuje pogoje, kdaj podjetje nima trdnega namena obdržati sredstvo do zapadlosti:

- podjetje namerava posedovati finančno sredstvo za nedoločeno obdobje;

- podjetje je pripravljeno prodati finančno sredstvo (ne v primeru enkratnega in nepredvidljivega dogodka) zaradi spremembe tržnih obrestnih mer ali tveganj, likvidnostnih plačilnih potreb, spremembe razpoložljivosti in donosa drugih finančnih naložb, spremembe v virih financiranja ter spremembe v izpostavljenosti valutnemu tveganju;
- izdajatelj ima pravico poravnati finančno sredstvo z zneskom, ki je bistveno manjši od njegove odplačne vrednosti.

Če zaradi spremembe namena ali zmožnosti podjetja ni več ustrezno razvrščanje finančne naložbe kot v posesti do zapadlosti, je treba finančno naložbo prenesti med finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo, in jo prevrednotiti po pošteni vrednosti. Razlika med njeno knjigovodsko in pošteno vrednostjo se prikaže neposredno v kapitalu (Uranič, 2008, str. 4).

1.2.3 Posojila in terjatve

Posojila in terjatve so finančna sredstva z nespremenljivimi in določljivimi plačili, ki niso uvrščena na delujoči trg, razen (MRS 39, 9 .člen):

- tistih, ki jih podjetje namerava prodati takoj ali v kratkem roku ali jih podjetje opredeli kot finančna sredstva, merjena po pošteni vrednosti;
- tistih, ki jih podjetje ob začetni pripoznavi razvrsti v skupino sredstev, razpoložljivih za prodajo;
- tistih, za katere imetnik morda ne dobi povrnjene skoraj celotne pripoznane začetne naložbe, vendar ne zaradi poslabšane kreditne sposobnosti, ki se uvrstijo kot na razpolago za prodajo.

Posojila in terjatve se merijo po metodi odplačne vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere. Popravki vrednosti se oblikujejo zgolj v primeru nezmožnosti dolžnika, da v celoti poravna obveznost, vezano na ta finančni instrument in ne le zaradi spremembe poštene vrednosti finančnega instrumenta.

Praviloma lahko vsako neizpeljano finančno sredstvo z določenimi ali določljivimi plačili (tudi posojena sredstva, poslovne terjatve, finančne naložbe v dolžniške instrumente in depoziti v bankah) ustreza opredelitvi finančne naložbe v posojila in terjatve. Vendar finančno sredstvo, s katerim se trguje na organiziranem trgu, ne ustreza razvrstitvi kot posojilo ali terjatev in mora biti obravnavano kot sredstvo po pošteni vrednosti s spremembami v poslovnem izidu, sredstvo v posesti do zapadlosti ali kot sredstvo, razpoložljivo za prodajo (Uranič, 2008, str. 5).

1.2.4 Za prodajo razpoložljiva sredstva

Finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo, so tista neizpeljana finančna sredstva, ki niso razvrščena v posojila in terjatve, finančne naložbe v posesti do zapadlosti ali finančna sredstva in obveznosti po pošteni vrednosti.

Finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo, se merijo po pošteni vrednosti in se od kategorije finančnih sredstev, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, razlikujejo glede na namen pridobitve finančnega sredstva. Če je namen pridobitve finančnega sredstva trgovanje in ustvarjanje dobičkov iz kratkoročnih nihanj cen na trgu, je ustrezna razvrstitev v skupino finančnih naložb, po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Če je namen pridobitve finančnega sredstva upravljanje družbe, je ustrezna razvrstitev v skupino za prodajo razpoložljivih sredstev.

1.3 Začetno pripoznavanje finančnih naložb

Ob nakupu finančne naložbe se le-to vknjiži oziroma pripozna v bilanci stanja, v okviru računovodske postavke dolgoročne finančne naložbe, in sicer dolgoročne finančne naložbe, razen posojil ali dolgoročna posojila, ali kratkoročne finančne naložbe, in sicer kratkoročne finančne naložbe, razen posojil, ali kratkoročna posojila. .

Finančne naložbe v kapital, lastniške vrednostne papirje drugih podjetij in dolžniške vrednostne papirje drugih podjetij ali države se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po pošteni vrednosti. Pri tem se predpostavlja, da je nabavna vrednost enaka ali zelo blizu pošteni vrednosti.

Ob nakupu finančne naložbe nastanejo za kupca tudi stroški posla, ki so neposredno povezani z njeno pridobitvijo. Stroški posla so nadomestila in odpravnine, plačani zastopnikom, svetovalcem, borznim posrednikom in borznim trgovcem, dajatve urejevalnim organom in borzam vrednostnih papirjev ter davek in druge davščine od prenosa lastništva. V stroške posla niso vključene premije in popusti, stroški financiranja in notranji stroški splošnih služb ali organizacije (MRS 39, AG 13).

Stroške posla mora kupec finančne naložbe prišteti začetni pripoznani vrednosti finančnega sredstva. Izjema so zgolj finančne naložbe, ki jih podjetje razvrsti v skupino finančnih naložb po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, kjer stroške posla neposredno vključi v stroške tekočega leta.

MRS 39 določa, da se pri obračunavanju običajnega nakupa finančnega sredstva v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja ta nakup pripozna z upoštevanjem bodisi datuma trgovanja bodisi datuma poravnave. Izbrani način mora podjetje dosledno uporabljati za vse nakupe in prodaje finančnih sredstev, ki spadajo v isto kategorijo finančnih sredstev.

Datum trgovanja (menjave) je datum, na katerega se podjetje zaveže kupiti ali prodati finančno sredstvo. Datum trgovanja se nanaša na (Odar, 2008a, str.1 -2):

- pripoznanje sredstva, ki naj bi bilo prejet, in obveznost, ki naj bi bila poravnana na datum trgovanja ter
- odpravo pripoznanja sredstva, ki je prodano, pripoznanje dobička ali izgube pri odtujitvi in pripoznanje terjatve do kupca za plačilo datuma prodaje.

Datum poravnave (plačila) pa je tisti datum, ko se finančno sredstvo izroči družbi ali ga družba izroči. Datum poravnave se nanaša na (Hieng et al, 2008. str. 106):

- pripoznanje sredstva na dan, ko ga družba prejme ter
- odpravo pripoznanja sredstva in pripoznanje dobička ali izgube ob odtujitvi na dan, ko ga družba izloči.

Razlikovanje med tema načinoma obračunavanja običajnega nakupa je značilno predvsem za vrednostne papirje v materializirani obliki, ki se prenašajo z izročitvijo, in vrednostne papirje v nematerializirani obliki, ki se prenašajo z vpisom novega imetnika v register vrednostnih papirjev.

Izbrani način pripoznavanja finančnih naložb pride odločilno do izraza v primeru, ko je datum trgovanja pred bilančnim presečnim datumom in datum poravnave po bilančnem presečnem datumu ter podjetje obračuna nakup finančnega sredstva z upoštevanjem datuma poravnave. V tem primeru podjetje knjiži vse spremembe poštene vrednosti izbranega finančnega sredstva, nastale v obdobju med datumom trgovanja in datumom poravnave, na dan poravnave.

1.4 Merjenje in prevrednotenje finančnih naložb

Kot je bilo že predhodno omenjeno v poglavju 1.2, morajo podjetja vse svoje finančne naložbe razporediti v eno izmed štirih kategorij, in sicer finančne naložbe, merjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, finančne naložbe v posesti do zapadlosti, finančne naložbe v posojila in terjatve ali finančne naložbe, razpoložljive za prodajo.

Razvrstitev v posamezno kategorijo je pomembna, saj je od nje odvisen način merjenja oziroma prevrednotenja po začetnem pripoznanju finančne naložbe. MRS 39 omenja naslednje načine merjenja:

- merjenje po pošteni vrednosti,
- merjenje po odplačni vrednosti,
- merjenje po nabavni vrednosti.

Po Odarju (2008a, str. 5) je poštena vrednost znesek, za katerega je mogoče zamenjati sredstvo ali s katerim je mogoče poravnati obveznost ali za katerega je mogoče zamenjati podeljeni

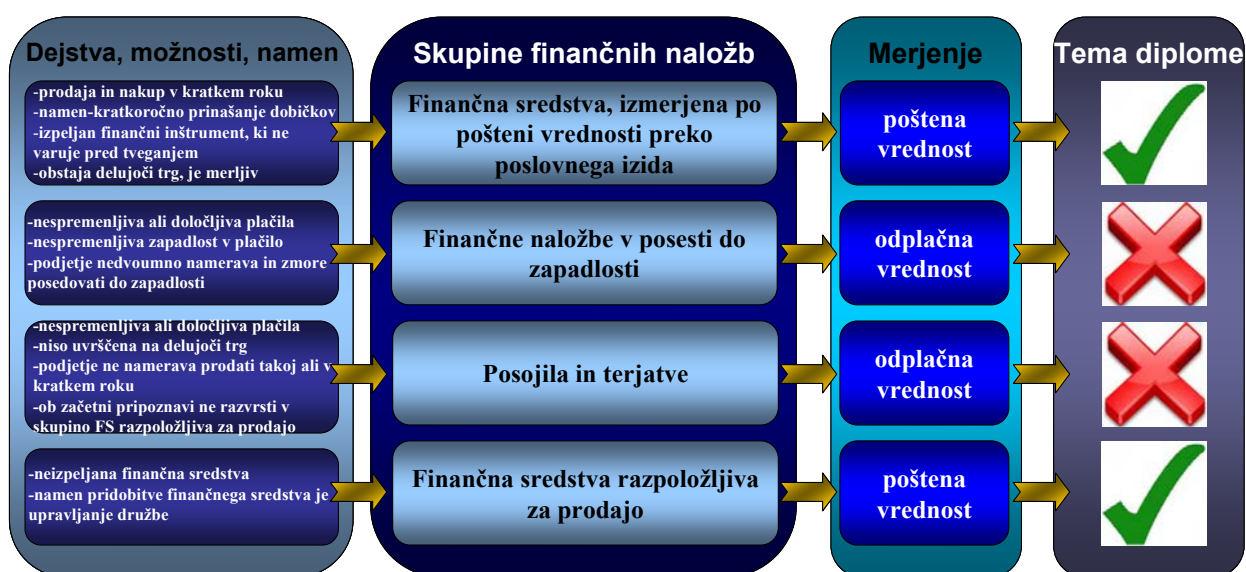
kapitalski inštrument med dobro obveščenima in voljnima strankama v poslu, v katerem sta medsebojno odvisni in enakopravni. Po pošteni vrednosti se merijo finančne naložbe, ki so razvrščene v skupino finančnih naložb, po pošteni vrednosti preko poslovnega izida in finančne naložbe, razpoložljive za prodajo. Prav na to temo se osredotoča moje diplomsko delo, zato bom o tem več napisala v nadaljnjih poglavjih.

Med finančne naložbe, izmerjene po odplačni vrednosti, bodo družbe razporedile in kasneje izmerile vse tiste finančne naložbe, ki jih nameravajo imeti v posesti do zapadlosti v plačilo, ter posojila in terjatve. Take naložbe podjetja vrednotijo po odplačni vrednosti, ki je znesek, s katerim se finančno sredstvo ali obveznost izmeri ob začetnem pripoznanju, zmanjšan za odplačila glavnice, povečan oziroma zmanjšanj za premijo ali diskont, ki se amortizira po metodi efektivnih obrestnih mer, in predstavlja razliko med začetnim in v plačilo zapadlim zneskom in je zmanjšan za oslabitev finančnega sredstva. Metoda efektivnih obresti je metoda izračunavanja odplačne vrednosti z uporabo efektivne obrestne mere in razporejanje obrestnih prihodkov in odhodkov skozi relevantno razdobje. Efektivna obrestna mera je tista obrestna mera, ki natančno diskontira pričakovani tok bodočih denarnih tokov skozi pričakovano zapadlost finančnega inštrumenta (Uranič, 2008, str. 7).

Finančne naložbe, ki jih podjetje ne bo izmerilo ali jih v skladu s standardi ne more izmeriti po pošteni ali odplačni vrednosti, mora izmeriti po nabavni vrednosti. Merjenje finančnih naložb po nabavni vrednosti pomeni, da podjetja v celotnem obdobju pripoznavanja finančnih naložb le-te izkazujejo po nabavni ceni, povečani za stroške poslov in zmanjšani za morebitne oslabitve (Hieng et al, 2009, str. 67). Po metodi nabavne vrednosti se merijo vse finančne naložbe v kapitalske inštrumente, ki nimajo kotizirane tržne cene na delujočem trgu in katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, ter v izpeljane finančne inštrumente, povezane s sredstvi, ki nimajo tržne cene.

V naslednji sliki so grafično prikazani glavni poudarki tega poglavja. Kot je razvidno iz slike, se bom v diplomski osredotočila na merjenje naložb po pošteni vrednosti, kar zajema skupini finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, in finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo.

Slika 2: Povzetek prvega poglavja



Vir: MRS 39, 2009.

2 POŠTENA VREDNOST

Poštena vrednost je relativno nova računovodska kategorija, ki naj bi zagotovila realnejše izkazovanje knjigovodskih postavk. Pri tem ne gre za pošteno vrednost v absolutnem smislu, ampak, kako jo v povezavi s posameznimi postavkami računovodskih izkazov opredeljuje okvir računovodskega poročanja.

V številnih standardih zasledimo opredelitve poštene vrednosti, ki se med seboj nekoliko razlikujejo. Diplomsko delo se osredotoča na revidiranje finančnih naložb po pošteni vrednosti v skladu z MRS 39, zato bo navedena zgolj definicija iz tega standarda. Ta je opredeljena v 9. členu MRS: »Poštena vrednost je znesek, s katerim je mogoče zamenjati sredstvo ali poravnati dolg med dobro obveščenima in voljnima strankama v transakciji med nepovezanima in neodvisnima strankama«.

2.1 Razvoj koncepta poštene vrednosti

Na pospešen razvoj koncepta poštene vrednosti je močno vplival razvoj finančnih trgov. Zaradi velike razlike med knjigovodskimi in tržnimi vrednostmi finančnih naložb in asimetrije informacij med poslovođstvi podjetij na eni strani ter investitorji na drugi so prikrajšani investitorji izrazili potrebo po računovodskih informacijah, ki bi bolje odražale pošteno vrednost finančnih naložb.

Pionir v uporabi poštene vrednosti so bile ZDA, natančneje Odbor za računovodske standarde (FASB – *Financial accounting standard board*), ki je v letu 1992 uvedel standard *Statement of Financial Accounting Standards 107* (v nadaljevanju SFAS). S tem standardom je FASB določil, da so institucije dolžne objaviti pošteno vrednost vseh svojih finančnih naložb v pojasnilih k računovodskemu izkazu. Poleg tega je bilo s standardom SFAS 115 določeno, da so institucije dolžne vključiti tudi poštene vrednosti za nekatere od svojih vrednostnih papirjev v bilanci stanja in poslovnem izidu. Čeprav sta standarda doživela mnogo kritik, predvsem s strani finančnega sektorja, so njunemu konceptu sledile tudi druge države.

Odbor za mednarodne računovodske standarde (IASB – *International Accounting Standards Committee*), ki ga je kasneje nadomestila Uprava za mednarodne računovodske standarde (IASB – *International Accounting Standards Board*), je sledil trendu uvajanja koncepta poštene vrednosti, ko je leta 1999 izdal računovodski standard MRS 39 - Finančni inštrumenti: pripoznavanje in merjenje, ki je začel veljati 2001. Ta standard zahteva uporabo poštene vrednosti na primeru nekaterih finančnih inštrumentov, zlasti izvedenih finančnih inštrumentov, delnic in drugih vrednostnih papirjev, bodisi v posesti za trgovanje ali za prodajo (Pita & Gutierrez, 2006, str. 6-7).

Predlogi za povečanje pomena poštene vrednosti so se ves čas soočali s številnimi kritikami, predvsem s strani finančnega in bančnega sektorja, kar je sicer upočasnilo razvoj koncepta poštene vrednosti, vendar pa ni moglo ustaviti trenda uvajanja koncepta poštene vrednosti v prakso.

Finančna kriza, ki se je pojavila v drugi polovici leta 2007 in se kmalu razširila po celotnem svetu, je zopet izpostavila ustreznost ureditve vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti. Vsi pomembnejši dokumenti, ki urejajo pravila na tem področju, so bili spremenjeni in dopolnjeni na način, s katerim bi se vrednotenje poštene vrednosti še bolj približalo realnemu stanju. Kljub temu je uporaba poštene vrednosti za vrednotenje finančnih naložb danes soočena z najhujšimi kritikami v njeni zgodovini in njena prihodnost je nejasna.

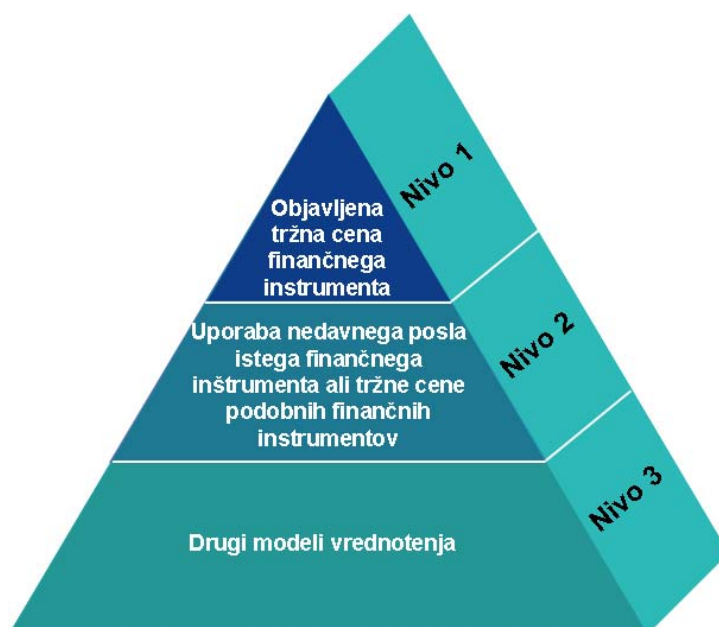
2.2 Hierarhija merjenja poštene vrednosti

Eden izmed glavnih pomislekov ob uvajanju koncepta poštene vrednosti v računovodske izkaze je bila problematika merjenja. Finančni inštrument ob priskrbi ovrednotimo po izvorni vrednosti, ki je ob nastanku poslovnega dogodka znana, transparentna in zanesljiva. Vrednost ob prvem priznanju finančnega inštrumenta je načeloma poštena vrednost ne glede na uporabljen pristop k merjenju. Z oddaljevanjem od časa izvedbe transakcije postaja nabavna vrednost vse manj relevantna za uporabnike računovodskih informacij. V tem primeru zgolj poštena vrednost zagotavlja, da so primerljive naložbe, izkazane po primerljivih vrednostih in različne naložbe po različnih, ter da čas nakupa ne vpliva na vrednost v računovodskih izkazih (Slapničar & Dovč, 2008, str. 222).

Da bi povečali skladnost in primerljivost merjenja poštene vrednosti in s tem povezanih razkritij, je FASB uvedel računovodski standard SFAS 157. V njem je določena hierarhija merjenja, sestavljena iz treh nivojev, ki v ospredje postavlja tržno, neprilagojeno ceno, ki je odraz trgovanja na aktivnem trgu, najmanjšo pomembnost pa daje vhodnim podatkom, ki ne prihajajo iz aktivnega trga. Metoda merjenja poštene vrednosti kot celota se uvrsti v tisti nivo, v katerega je uvrščen vhodni podatek z najnižjega nivoja hierarhije (IASB, 2006, str. 23)

MRS pa po drugi strani ne poznajo enotne hierarhije merjenja, ki bi se nanašala na merjenje poštene vrednosti vseh sredstev in obveznosti. Posledično IASB zagovarja stališče enotnosti hierarhije, ki jo je uvedel FASB. Prevezeto hierarhijo merjenja poštene vrednosti prikazuje naslednja slika.

Slika 3: Hierarhija merjenja poštene vrednosti



Vir: Ernst & Young, How fair is fair value?, 2005, str. 3.

Kot je razvidno iz slike, je za merjenje poštene vrednosti najbolj primerna uporaba objavljene tržne vrednosti finančnega instrumenta. V primeru, ko ta ni na voljo na datum vrednotenja, se za vrednotenje uporabi vhodne podatke z drugega nivoja, in sicer ceno finančnega instrumenta iz bližnjega datuma ali modele vrednotenja, ki temeljijo na tržnih cenah primerljivih finančnih instrumentov. Za vrednotenje instrumentov, kjer ne obstajajo podatki s prvega in drugega nivoja, pa se uporabi druge, teoretične modele vrednotenja, ki temeljijo na različnih relevantnih parametrih in subjektivnih ocenah posloводства (Caruana & Pazarbasioglu, 2008, str. 3).

2.2.1 Poštena vrednost v primeru delujočega trga

MRS 39 loči merjenje in določanje poštene vrednosti med finančnimi instrumenti, ki kotirajo na delujočem trgu in finančnimi instrumenti, za katere delujoči trg ne obstaja.

Člen AG 71 MRS 39 določa, da je finančni instrument obravnavan kot kotiran na delujočem trgu, če so objavljene cene takoj in redno dostopne na borzi, pri posrednikih, borznih posrednikih, panožni skupini, ocenjevalni agenciji ali zakonodajni agenciji. Poštena vrednost je opredeljena kot cena, o kateri se dogovorita voljen prodajalec in voljen kupec v premišljenem poslu. Cilj poštene vrednosti finančnega instrumenta, s katerim se trguje na delujočem trgu, je oblikovati ceno, po kateri bi se posel, ki se nanaša na finančni instrument, uresničil na dan bilance stanja na delujočem trgu, na katerega ima podjetje takojšen dostop. Cene, objavljene na delujočem trgu, najbolje pričajo o sprotni poštenu vrednosti in če obstajajo, jih lahko uporabimo za vrednotenje finančnega sredstva ali finančnega dolga.

Razpoložljive informacije se bodo razlikovale glede na tip trga, na katerem se sredstvo trguje. V primeru, da na trgu obstaja le ena cena (zaključni tečaj), le-ta predstavlja pošteno vrednost finančnega instrumenta. V nasprotnem primeru je potrebno upoštevati naslednja pravila (Pita & Gutierrez, 2006, str. 15-16):

- Pri ugotavljanju poštene vrednosti finančnega instrumenta, s katerim se aktivno trguje na več trgih hkrati, se kot poštena vrednost upošteva najugodnejša cena na dostopnih trgih, ki so dovolj likvidni in na katerih se transakcije zadosti pogosto izvajajo.
- Ko sta na voljo tako cena ponudbe (bid price) kot cena povpraševanja (asking price), je ustrezna objavljena cena finančnega sredstva, ki je v posesti, praviloma trenutna cena povpraševanja, za finančno sredstvo, ki naj bi se priskrbelo, pa cena ponudbe.
- Kadar podjetje poseduje sredstva in dolgove, pri katerih se izpostavljenost tržnemu tveganju pobota, se lahko za določitev poštene vrednosti uporabi srednje tržne cene za pobotane postavke in ustrezno uporabi ceno ponudbe ali povpraševanja za neto odprto postavko.
- Če trenutna tržna cena ne odraža vseh dejavnikov, ki bi jih udeleženci na trgu upoštevali pri vrednotenju premoženja, se tržna cena prilagodi z namenom upoštevati te dejavnike.
- V primeru, ko na delujočem trgu ni objavljene cene za ves instrument, obstajajo pa delujoči trgi za njegove sestavne dele, se poštena vrednost oblikuje na podlagi ustreznih tržnih cen sestavnih delov.
- Če je namesto cene objavljena obrestna mera, se to uporabi kot vhodni podatek za ocenjevalno tehniko, s katero se določi poštena vrednost.

V skladu z MRS 39 je najboljši pokazatelj poštene vrednosti cena, ki je objavljena na delujočem trgu. Težave se pojavijo v primeru, ko na trgu ni zadostnih informacij, ali so te informacije neredne, posledica nenavadnih transakcij ali informacij sploh ni. V omenjenih okoliščinah je potrebno vrednost poštene vrednosti prilagoditi.

2.2.2 Poštena vrednost v primeru nedelujočega trga

V kolikor je trg izbranega finančnega instrumenta neaktiven, mora poslovodstvo za določitev poštene vrednosti uporabiti druge metode vrednotenja. Pri izboru slednjih je omogočena velika mera svobode in subjektivnosti. Poslovodstvo izbira med naslednjimi metodami vrednotenja (IASB, 2008a, str. 8):

- Uporaba zadnjega posla med obveščenima in voljnima strankama
 - Pri merjenju poštene vrednosti instrumenta, za katerega ne obstaja delujoči trg, je najboljša ocenjevalna tehnika uporaba nedavnih transakcij istega instrumenta med obveščenima, voljnima strankama. V tem primeru lahko nastane časovna razlika med zadnjo transakcijo in datumom bilance stanja. Če je v tem časovnem razmaku prišlo do sprememb v gospodarskih razmerah, je slednje potrebno upoštevati pri prilagoditvi poštene vrednosti. Te spremembe se lahko nanašajo neposredno na instrument, ki se vrednoti, kot so spremembe v kreditni boniteti izdajatelja instrumenta, ali na trg na splošno, kot so spremembe netvegane obrestne mere.
- Trenutna poštena vrednost drugega instrumenta
 - Če ni transakcij istega instrumenta, se za vrednotenje uporabi informacije iz zadnjih poslov pri podobnih instrumentih. Ti naj bi nakazovali trenutne razmere na trgu, vendar pa lahko podjetje uporabi določeno metodo vrednotenja, ki upošteva prilagoditev razlike med primerjanimi instrumenti (podjetje najprej določi stopnjo podobnosti med instrumenti in glede na to upošteva razlike). Podjetje lahko ceno izbranih podobnih instrumentov uporabi tudi kot preizkus rezultata svoje metode vrednotenja posedovanega instrumenta.
- Izključna uporaba modelov vrednotenja
 - Model vrednotenja (analiza diskontiranih denarnih tokov, model za vrednotenje opcij, itd.) se uporabi le v primeru, če ni na voljo informacij o trgovanju z istimi ali podobnimi finančnimi instrumenti. Za realno oceno poštene vrednosti je potrebno pri teh metodah vrednotenja uporabiti čim več tržnih predpostavk. Model vrednotenja mora namreč vključevati vse informacije, ki jih udeleženci na trgu pretehtajo, ko se odločajo o prodaji ali nakupu finančnega instrumenta, ter predpostavke, ki so skladne z uveljavljenimi tehnikami ocenjevanja vrednosti. Z modeli vrednotenja se oceni kakšna bi bila tržna cena, če bi trg obstajal in/ali deloval.

Pri uporabi prvih dveh metod vrednotenja so vhodni podatki javno objavljene vrednosti, medtem ko je pri uporabi modelov vrednotenja potrebno uporabiti številne predpostavke, ki temeljijo na subjektivnih ocenah in pogledih ocenjevalca, kar postavlja pod vprašaj njihovo zanesljivost. Prav zato standardi narekujejo številne smernice, s katerimi morajo biti skladni modeli vrednotenja. Slednje naj bi imele naslednje karakteristike (Pita & Gutierrez, 2006, str. 17-18):

- Modeli vrednotenja, ki se uporabljajo za oceno poštene vrednosti finančnih inštrumentov, morajo biti ustrezni in skladni z gospodarsko metodologijo in finančnimi teorijami. Upoštevati morajo vse tržne podatke in druge dejavnike, ki jih udeleženci na trgu pretehtajo, ko ocenjujejo pošteno vrednost določenega finančnega inštrumenta.
- Če je neka metoda vrednotenja, za katero se je v preteklosti izkazalo, da daje zanesljive in realne ocene poštene vrednosti zadnjih tržnih poslov in je bila splošno uporabljana s strani udeležencev na trgu, je potrebno uporabiti to metodo.
- Metoda vrednotenja mora dajati prednost tržnim vhodnim podatkom in čimbolj omejiti uporabo lastnih, subjektivnih ocen in netržnih podatkov.
- Izbira metode vrednotenja zajema izbiro modela vrednotenja, za katerega ocenjevalci s subjektivno oceno izberejo njegove osnovne principe in teoretične predpostavke, ki bodo uporabljene. Za reševanje problema subjektivnosti so postavljena pravila, ki določajo, da se izbrani model vrednotenja obsežno dokumentira in pojasni izbira za njegovo uporabo pred uporabo kakšnega drugega modela.
- Ko je določen model vrednotenja izbran, ga je potrebno konsistentno uporabljati skozi čas, razen če se spremenile predpostavke, ki so bile odločilne za njegovo izbiro. Prav tako je potrebno zagotavljati njegovo prenovo v primeru pojava novih izboljšav modela, ki prispevajo k bolj realni oceni poštene vrednosti.
- Modele vrednotenja je potrebno neprestano nadzorovati, s čimer se zagotovi kvaliteta njihove ocene poštene vrednosti.
- Uporaba katerega koli modela vrednotenja prinaša tveganje, povezano z izbiro napačnega modela ali uporabe napačnih predpostavk, ki ne odražajo pravega stanja trenutnih tržnih razmer. To tveganje vedno obstaja, saj ne obstaja model, ki bil popoln nadomestek za tržno transakcijo.

Kot je bilo že predhodno omenjeno, mora model vrednotenja poštene vrednosti vključevati čim več razpoložljivih tržnih informacij o tržnih razmerah in drugih dejavnikih, ki bodo odločilno vplivali na vrednost vrednotenega finančnega inštrumenta. Poštena vrednost finančnega inštrumenta mora temeljiti na enem ali več spodaj naštetih dejavnikov (MRS 39, člen AG 82):

- Časovna vrednost denarja
 - Pri vrednotenju denarja je potrebno upoštevati dejstvo, da je enota denarja danes vredna več kot bo jutri, saj ima njen lastnik možnost investiranja te denarne enote s ciljem pridobitve neke koristi v času. Najbolj varen in zanesljiv način investiranja predstavlja nakup državnih obveznic, zato se obrestne mere za računanje spremembe vrednosti denarja v času običajno izpeljejo prav iz cen pomembnih državnih obveznic, ki so pogosto objavljene v finančnih publikacijah. Te mere se značilno spreminjajo s pričakovanimi datumi projiciranih denarnih tokov vzdolž krivulje donosa obrestnih mer za različne čase ocenjevanja. Iz praktičnih razlogov lahko podjetje uporabi dobro sprejeto in takoj dostopno splošno mero, kot je LIBOR, ali obrestno mero zamenjavo kot primerjalno mero. (Ker takšna mera kot LIBOR ni obrestna mera brez tveganja, se določi prilagoditev kreditnega tveganja, ustreznega za ta konkreten finančni inštrument,

na podlagi njegovega kreditnega tveganja v primerjavi s kreditnim tveganjem te primerjalne obrestne mere). V nekaterih državah pa utegnejo imeti državne obveznice pomembno kreditno tveganje in ne dajejo primerjalne norme mere za inštrumente v tej valuti. Nekatera podjetja v teh državah imajo morda boljše kreditno izhodišče in nižjo obrestno mero za sposojanje kot državna vlada. V takem primeru se osnovna obrestna mera lahko ustrezneje določi z upoštevanjem obrestnih mer obveznic najboljših delniških družb, ki so izdane v valuti ustrezne države (pristojnosti).

- Kreditno tveganje
 - Učinek poštene vrednosti na kreditno tveganje (to je premija nad osnovno obrestno mero za kreditno tveganje) je možno izpeljati iz pomembnih tržnih cen za inštrumente z različno kreditno ustreznostjo, s katerimi se trguje na trgu, ali iz pomembnih obrestnih mer, ki jih zaračunajo posojilodajalci za posojila za različne stopnje kreditne kakovosti ocene.
- Menjalni tečaji tujih valut
 - Dejavní trgi za menjavo valut obstajajo za večino najpomembnejših valut in cene so dnevno objavljene v finančnih publikacijah.
- Cene blaga
 - Za mnoge vrste blaga obstajajo pomembni trgi, na katerih so objavljene javno dostopne cene blaga.
- Cene kapitala
 - Cene (in indeksi cen) kapitalskih inštrumentov, s katerimi se trguje, so takoj na voljo na nekaterih trgih. Metode, ki temeljijo na sedanji vrednosti, se lahko uporabijo za oceno sprotne tržne cene kapitalskih inštrumentov, za katere ni pomembnih cen.
- Nestanovitnost
 - Zajema obseg prihodnjih sprememb cen finančnega inštrumenta ali druge postavke. Meritve nestanovitnosti postavk, s katerimi se dejavno trguje, je praviloma mogoče utemeljeno oceniti na podlagi preteklih tržnih podatkov ali pa z uporabo stopnje nestanovitnosti pri trenutnih tržnih cenah.
- Tveganje predčasnega plačila in tveganje odpovedi
 - Pričakovani vzorci predčasnih plačil za finančna sredstva in pričakovani vzorci vrednosti ob odpovedi za finančne obveznosti se lahko ocenijo na podlagi podatkov iz preteklosti.

Vendar pa ima uporaba modelov vrednotenja kot metoda merjenja poštene vrednosti tudi nekaj skeptikov. Glede na to, da se na podlagi modelov vrednotenja poštena vrednost določi s predpostavljanim, kakšna bi bila tržna cena v primeru aktivnega trga, Ernst&Young (2005, str. 4) meni, da tako dobljene ocene ne moremo imenovati »poštena vrednost«, saj naj bi pošteno vrednost ocenili na podlagi poslov med dobro obveščena, neodvisna in voljnima strankama in ne na podlagi vrednosti poslov na hipotetičnih trgih, s hipotetičnimi kupci in prodajalci. Pri

tem se pojavlja vprašanje, ali so vrednosti, izračunane na tak način, dovolj razumljive, zanesljive, relevantne in primerljive za uporabo v računovodskem poročanju.

2.2.3 Nezanestljivost merjenja z modeli vrednotenja: uporaba nabavne vrednosti

Uporaba nabavne vrednosti je praviloma izjema, saj je poštena vrednost določljiva v večini primerov. Po nabavni vrednosti se pri kasnejšem merjenju izmerijo zgolj tisti finančni inštrumenti, (46. člen MRS 39) ki:

- nimajo objavljene tržne cene na delujočem trgu in
- katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti niti z modeli vrednotenja.

Ocena z modelom vrednotenja je nezanesljiva le v primeru, če je variabilnost ocen po različnih modelih previsoka in če ni mogoče razumno oceniti, s kakšno verjetnostjo se lahko uresničijo različne ocene vrednosti naložb (Slapničar & Dovč, 2008, str. 223).

2.3 Poštena vrednost v času finančne krize

V drugi polovici leta 2007 se je v ZDA začela hipotekarna finančna kriza, ki se je s področja slabih hipotekarnih posojil razširila tudi na druge finančne trge po celem svetu. Ta kriza je izpostavila vrsto ključnih vprašanj, povezanih z vrednotenjem finančnih inštrumentov, in sicer tako zapletenih izvedenih inštrumentov kot tudi tistih bolj tradicionalnih. Med uporabniki računovodskih informacij se je tako pojavila razprava o ustreznosti poštene vrednosti kot mere vrednotenja finančnih inštrumentov.

Debata ima dve nasprotujoči stališči. Po eni strani je prednost poštene vrednosti, da odraža pravično in pravilno vrednost bilance stanja in posledično omogoča regulatorjem, investitorjem in ostalim uporabnikom računovodskih informacij, da bolje ocenijo tveganje svojih finančnih naložb. Po drugi strani naj bi poštena vrednost vodila do povečane in umetno ustvarjene volatilitosti. Posledično naj bi bile vrednosti naložb podvržene številnim kratkoročnim nihanjem njihovih cen na trgu, kar naj ne bi odražalo prave vrednosti pričakovanih bodočih denarnih tokov (Allen, Carletti, 2008, str. 2)

V primerih, ko finančni trgi delujejo popolno, je tržna cena najboljši pokazatelj poštene vrednosti finančnih naložb, saj odraža pričakovane bodoče denarne tokove in z njimi povezana tveganja. Vendar trgi v realnosti, še manj pa v času kriz, očitno ne delujejo na tak način. Poštena vrednost naj bi pretirano sledila cikličnim nihanjem na finančnih trgih in tako precenjevala vrednosti finančnih naložb, ko se trgi vzpenjajo, in podcenjevala v času padcev (Caruana & Pazarbasioglu, 2008, str. 3).

Posledice trenutne neugodne finančne situacije se kažejo na likvidnostnem stanju, ki se je na mnogih trgih zelo poslabšalo. To dogajanje je privedlo do tega, da je vrednotenje poštene

vrednosti finančnih naložb postalo vedno bolj zapleteno. Zmanjšana aktivnost na trgu in večje težave z določanjem poštene vrednosti na podlagi trenutnih tržnih cen prinaša tveganje, da se lahko pojavi neuskklajeno merjenje poštene vrednosti med različnimi lastniki finančnih naložb. Ob tem pa je pomembno poudariti, da zapletenost vrednotenja in negotovost, ki iz tega izhaja, še povečujeta pomembnost pravilnega in pravočasnega obveščanja investitorjev glede načina, po katerem se vrednotijo posamezni inštrumenti (CESR, 2008, str. 2).

IASB je zaradi številnih nejasnosti in pomanjkljivosti računovodskih standardov glede vrednotenja finančnih naložb v trenutnih tržnih razmerah ustanovila posebno skupino strokovnjakov, ki jo sestavljajo posamezniki iz več kot dvajsetih organizacij, med drugim Baselski odbor za bančni nadzor (*Committee on Banking Supervision*), Odbor za finančno stabilnost (*Financial Stability Forum*), centralne banke, finančne inštitucije in računovodska podjetja. Njihov izbor je temeljil na njihovih praktičnih izkušnjah z vrednotenjem finančnih inštrumentov v trenutnem tržnem dogajanju (Tweedie, 2008, str. 3).

Plod dela izbrane skupine strokovnjakov je izdaja poročila o merjenju in razkritju poštene vrednosti finančnih naložb v primeru neaktivnih trgov z naslovom *Measuring and disclosing the fair value of financial instruments in markets that are no longer active*. V poročilu so izpostavljena naslednja področja, na katerih obstajajo možnosti različnih stališč, med katerimi so tudi taka, ki morda ne ustrezajo vrednotam merjenja poštene vrednosti (IASB, 2008a, str. 9):

- ocenitev poštene vrednosti s strani poslovodstva ali uporaba tržne cene,
- uporaba tržnih cen na aktivnih trgih in modelov vrednotenja na neaktivnih trgih,
- identifikacija prisilnih transakcij,
- interpretiranje različnih ocen poštene vrednosti,
- prilagoditve vrednotenja.

Če tržna cena finančne naložbe v kriznih časih ne odraža pričakovanih bodočih denarnih tokov in z njimi povezana tveganja, lahko poslovodstvo za njeno vrednotenje uporabi metodo lastnega modela vrednotenja. Rezultat modelov vrednotenja je ocena poštene vrednosti, ki upošteva bodoče denarne tokove, vendar ni skladna z vrednotami merjenja poštene vrednosti, saj ne vključuje tržnih dejavnikov, kot sta nelikvidnost in tržno tveganje, ki bi jih pri vrednotenju upoštevali ostali udeleženci na trgu.

Kot posledico trenutne likvidnostne krize mnogi trgi doživljajo nižji obseg poslovanja, zmanjšano velikost transakcij, v nekaterih primerih pa celo ni opaznih tržnih transakcij v krajših obdobjih. To pa ne pomeni nujno, da trg ni več aktiven. Delujoči trg je tisti, na katerem se transakcije redno pojavljajo med medsebojno neodvisnimi in enakopravnimi strankami. Vendar pa ne obstaja nobena definicija, ki bi definirala kaj je točno "redno pojavljanje" transakcij, zato je le-to stvar presoje, pri čemer je potrebno upoštevati dejstva in okoliščine na vsakem posameznem trgu. Kot je bilo že omenjeno, se v primeru aktivnega trga za vrednotenje finančnih naložb uporabi trenutna tržna cena, medtem ko se v primeru neaktivnega trga uporabi model

vrednotenja. Vendar tudi v primeru presoje, da je trg neaktiven, naj bi modeli vrednotenja kot vhodni podatek upoštevali tudi tiste transakcije, ki se v tem času pojavijo na trgu.

Cilj merjenja poštene vrednosti je ugotovitev cene, po kateri bi med udeleženci na trgu na datum merjenja potekal preišljen posel. V časih krize in povečane nelikvidnosti obstaja večja verjetnost, da bo neka inštitucija prisiljena prodati svoje finančne naložbe, ta prisila pa lahko povzroči dosego nižje prodajne cene. Razlogi za prisilno transakcijo so lahko zakonska določila, neprostovoljno prenehanje obstoja podjetja, likvidnostne težave, obstoj le enega potencialnega kupca kot posledica časovnih omejitev, itd. Upoštevanje takšne cene pri vrednotenju finančnega inštrumenta ne bi odražalo njegove realne poštene vrednosti in zato pri vrednotenju ne sme biti uporabljeno. Vendar pa obstoj neaktivnega trga še ne pomeni, da je vsaka transakcija prisilna. Določitev poštene vrednosti na neaktivnem trgu je odvisna od dejstev in okoliščin ter zahteva uporabo lastne presoje o tem, ali so posamezne transakcije prisiljene in kot take neprimeren vhodni podatek za vrednotenje.

Pri merjenju poštene vrednosti z uporabo metode vrednotenja podjetje izbere najbolj ustrezen model vrednotenja, izvede potrebne predpostavke in oceni zanesljivost kakršnih koli tržnih informacij, s čimer bi prišel do vrednosti finančne naložbe na presečni bilančni dan. Ne glede na uporabljeno metodo vrednotenja podjetje vključuje ustrezne prilagoditve z upoštevanjem obnašanja udeležencev na trgu. Pri teh odločitvah podjetje uporabi lastno presojo. Kot posledica uporabe lastne presoje lahko dve entiteti prideta do različne ocene poštene vrednosti istega finančnega inštrumenta. To lahko velja tudi v primeru, če entiteti uporabita isti model, vendar različne vhodne podatke kot posledica lastne presoje. Vendar pa tudi v takem primeru obe entiteti še vedno izpolnjujeta cilj merjenja poštene vrednosti.

Ob uporabi modela vrednotenja poštene vrednosti je le-tega potrebno redno posodabljanje glede na opazne tržne informacije, s čimer se zagotovi, da model odraža trenutne tržne razmere ter da se identificira morebitne pomanjkljivosti v modelu. Ker se tržne razmere spreminjajo, so lahko potrebne bodisi spremembe modela ali prilagoditve rezultata modela. Prilagoditve modela vrednotenja ali rezultata modela so primerne, če prispevajo k boljši oceni poštene vrednosti.

Kot je razvidno iz opisa vsebine posameznih področij, ki so povzeta po zgoraj omenjenem poročilu, IASB z njim ni določil konkretnjših rešitev glede merjenja vrednosti finančnih naložb za potrebe trenutnih dogajanj na finančnih trgih. Pravila na tem področju tako še vedno ostajajo ohlapna in stvar subjektivne presoje. Posledično lahko podjetja pridejo do različne poštene vrednosti iste finančne naložbe na isti datum merjenja, ob tem da še vedno upoštevajo okvire računovodskih standardov. Vendar to povzroča zmedo pri tistih, ki so zainteresirani za razumevanje vrednotenja finančnega inštrumenta, zato so v takem vrednotenju zelo pomembna natančna razkritja o uporabljenih metodah vrednotenja in uporabljenih predpostavkah. Posledično je v času trenutnih tržnih razmer toliko pomembnejša vloga revizorja pri preverjanju pravilnosti vrednotenja finančnih inštrumentov in z njimi povezanimi razkritji, da se prepreči morebitne prevare s strani poslovodstva.

3 REVIDIRANJE FINANČNIH NALOŽB

Kot je bilo že omenjeno je z izkazovanjem vrednosti finančnih naložb v bilancah podjetij povezane veliko subjektivnosti (razporeditev finančnih naložb v skupine, morebitne reklasifikacije in slabitve ter uporaba različnih modelov vrednotenja), s čimer lahko posloводства podjetij v času finančne krize prikažejo ugodnejše rezultate. Zaradi tega je v teh okoliščinah narasel pomen revizije finančnih naložb, ki delničarjem in zunanjim uporabnikom zagotavlja pošteno predstavitev njihove vrednosti. V tem poglavju bo tako predstavljeno področje revizije, pri čemer se bom osredotočila na revidiranje finančnih naložb, še posebej pa na revidiranje uradnih trditev posloводства glede finančnih naložb.

3.1 Opredelitev revidiranja

Zakon o revidiranju (ZRev-2) iz leta 2008 podaja definicijo revidiranja v prvem odstavku 3. člena: »Revidiranje pomeni revidiranje računovodskih izkazov, druge posle dajanja zagotovil in posle opravljanja dogovorjenih postopkov, ki se izvajajo na podlagi pravil Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov s področij revidiranja, dajanja zagotovil in etike« (Uradni list RS št. 65/2008; 30.6.2008).

Revidiranje lahko podrobneje razdelimo na več vrst glede na predmet in namen revidiranja, in sicer na (Taylor & Glezen, 1996, str. 33, 34):

- Revidiranje računovodskih izkazov
- Revidiranje skladnosti s predpisi
- Revidiranje poslovanja

Slika 4: Vrste revidiranja glede na predmet in namen



Vir: Taylor & Glezen, *Revidiranje Zasnove in postopki*, 1996, str. 35.

Zgornja slika prikazuje razmerje med revidiranjem računovodskih izkazov, skladnosti s predpisi in poslovanja. Med tremi vrstami revidiranja ne moremo potegniti ostrih ločnic. V mojem diplomskem delu je glavni poudarek namenjen revidiranju računovodskih izkazov.

3.2 Potek revizije računovodskih izkazov

Najbolj uporabljana vrsta revizije je revizija računovodskih izkazov, katere namen je izdelava mnenja o poštenosti računovodskih izkazov v skladu s splošno sprejetimi računovodskimi standardi. Številni avtorji navajajo različne postopke revidiranja, ki se razlikujejo po številčnosti faz, vendar je vsem skupna ista vsebina. Sama bom za diplomsko delo uporabila delitev postopka revizije na naslednje faze:

1. sprejetje revizijskega posla,
2. načrtovanje revizije,
3. spoznavanje in preizkus delovanja notranjih kontrol,
4. preverjanje podatkov,
5. izdaja revizijskega poročila.

3.2.1 Sprejetje revizijskega posla

Prva faza postopka revidiranja je sprejetje revizijskega posla, natančneje sprejetje pogodbe o revidiranju, v kateri revizijska družba in pravna oseba, pri kateri se bo opravljalo revidiranje, uredita medsebojne pravice in obveznosti. Da bi se revizor prepričal, ali razume naročnikove

zahteve glede posla, MSR 210 – Določbe o revizijskih poslih, predvideva sestavitev listine o revizijskem poslu.

3.2.2 Načrtovanje revizije

Po sklenitvi pogodbe je naslednja pomembna naloga revizorja načrtovanje dela z namenom, da se opravi revizija učinkovito, uspešno in pravočasno. Načrtovanje revizije mora biti zasnovano na poznavanju naročnikovega poslovanja, s katerim se revizor seznanja preko naslednjih postopkov, in sicer pregleda revizijskih poročil preteklih let, informacije o gospodarski dejavnosti naročnika in splošnih gospodarskih razmerah, ki jim je podjetje izpostavljeno, ogleda prostorov naročnika, še posebej, kadar gre za prvo revizijo, vzpostavitev stikov z revizijskim odborom, vzpostavitev stikov s poslovodstvom ter določitev povezanih strank, npr. pridruženih podjetij ali drugih strank, ki lahko vplivajo na računovodske izkaze podjetja iz drugih motivov (Boynton & Kell, 1996, str. 202–210).

V okviru faze načrtovanja revizor pripravi dva dokumenta, in sicer revizijsko strategijo, ki se nanaša na pričakovani obseg in način izvajanja revizije, ter revizijski program, v katerem so določeni vrsta, časovni okvir in obseg revizijskih postopkov (Odar, 2008b, str. 12).

3.2.3 Spoznanje in preizkušanje delovanja notranjih kontrol

Tretjo fazo revidiranja računovodskih izkazov predstavlja spoznavanje in preizkušanje delovanja notranjih kontrol, znotraj katere revizor spozna računovodstvo in notranje kontroliranje ter oceni tveganje pri delovanju in tveganje pri kontroliranju. Slednje pomaga revizorju, da ugotovi vrste možnih pomembno napačnih navedb, ki se utegnejo pojaviti v računovodskih izkazih, pretehta dejavnike, ki vplivajo na tveganje pomembno napačnih navedb in oblikuje ustrezne postopke preizkušanja podatkov (Odar, 2008b, str. 13).

3.2.4 Preverjanje podatkov

Revizor na podlagi ugotovitev, ki izvirajo iz preizkušanja notranjih kontrol, določi obseg preverjanja podatkov. Preverjanje podatkov je namenjeno pridobivanju dokazov, s katerimi revizor preizkuša, ali so uradne trditve poslovodstva v računovodskih izkazih resnične in ali je dejansko stanje pošteno prikazano.

Revizor pridobiva ustrezne dokaze v postopkih preverjanja kontrol in podatkov na podlagi naslednjih metod (Odar, 2008b, str. 13-14):

- pregledovanje (preiskovanje evidenc listin ali opredmetenih sredstev),
- opazovanje (ogledovanje procesa ali postopka, ki ga opravljajo zaposleni v revidiranem podjetju),

- poizvedovanje in potrjevanje (zbiranje ustreznih informacij pri dobro obveščenih posameznikih v podjetju ali zunaj njega),
- izračunavanje (preverjanje matematične točnosti izvornih listin in računovodskih evidenc ali opravljanje lastnih izračunov),
- analitični postopki (preučevanje pomembnih kazalnikov in razvojnih teženj ter raziskovanje nenavadnih nihanj in postavk).

Revizor v fazi preverjanja podatkov pridobi revizijske dokaze, s katerimi preverja uradne trditve posloводства o vrstah poslov in dogodkov v revidiranem obdobju, uradne trditve o saldirih na kontih ob koncu obdobja in uradne trditve o predstavitvi in razkritju. Delo revizorjev v fazi preverjanja uradnih trditev posloводства glede finančnih naložb bo podrobneje predstavljeno v poglavju 3.3 Revizijski postopki za preverjanje uradnih trditev glede finančnih naložb.

3.2.5 Izdaja revizijskega poročila

Revizorjev končni in najpomembnejši izdelek je revizijsko poročilo, s katerim revizor obvešča posloводство, nadzorni svet, revizijski odbor, lastnike in druge zunanje uporabnike informacij.

V skladu s 57. členom zakona ZGD-1 mora poročilo o revidiranju obsegati naslednje sestavine:

- uvod, v katerem je navedeno računovodsko poročilo, ki je bilo revidirano, skupaj z računovodskih okvirom, ki je bil uporabljen pri sestavljanju;
- opis namena in obsega revidiranja, ki vsebuje tudi navedbo, na podlagi katerih revizijskih standardov je bila opravljena revizija;
- revizijsko mnenje, v katerem mora biti jasno navedeno, ali je računovodsko poročilo resničen in pošten prikaz finančnega položaja v skladu z ustreznim računovodskim okvirom poročanja, oziroma ali je računovodsko poročilo v skladu s predpisi; revizijsko mnenje je lahko pritrdilno mnenje, mnenje s pridržkom ali odklonilno mnenje ali pa revizor, če mnenja ne more izraziti, to zavrne;
- pojasnjevalni odstavek, v katerem revizor na poseben način opozarja oziroma se sklicuje na katerokoli zadevo, za katero meni, da je to potrebno, ne da bi s tem izrazil mnenje s pridržkom;
- mnenje o (ne)usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom istega poslovnega leta;
- datum in revizorjev podpis.

Od vsega naštetega je revizijsko mnenje najpomembnejša sestavina revizijskega poročila. Odar (2009b, str. 32-36) definira naslednje oblike revizijskih mnenj:

- pritrdilno mnenje – z njim pooblaščen revizor ugotovi, da so računovodski izkazi resnična in poštena slika (ali »v vseh pomembnih pogledih poštena predstavitev«) v skladu z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja;

- mnenje s pridržkom - revizor izrazi pridržek glede resničnosti in poštenosti prikazovanja posameznih kategorij v računovodskih izkazih, če ugotovi, da ne more izraziti pritrilnega mnenja;
- odklonilno mnenje – revizor izrazi odklonilno mnenje, če je učinek nesoglasja tako pomemben za računovodske izkaze, da ugotovi, da mnenje s pridržki v poročilu ne zadostuje za razkritje zavajajoče ali nepopolne narave računovodskih izkazov;
- zavrnilno mnenje – revizor ne more izraziti mnenja o računovodskih izkazih, saj je možni učinek omejitve področja tako pomemben za računovodske izkaze, da ne more pridobiti zadostnih in ustreznih revizijskih dokazov.

Zaradi negotovih gospodarskih razmer pri poslovanju gospodarskih družb v letu 2008 ter sprememb Mednarodnih standardov računovodskega poročanja in Slovenskih računovodskih standardov je Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo na 33. redni seji dne 22. januarja 2009 sprejel Stališče 12, katerega namen je boljša obveščenost uporabnikov računovodskih izkazov. To stališče se navezuje izključno na revidiranje finančnih naložb, z njim pa bi pridobil pomen pojasnjevalni odstavek.

V skladu s Stališčem 12 bi revizor v svoje poročilo o revidiranju računovodskih izkazov za leto 2008 bil dolžan vključiti pojasnjevalni odstavek, v katerem bi uporabnike opozoril na:

- različne možne računovodske usmeritve in računovodske ocene, ki jih na podlagi izbranega okvira računovodskega poročanja in njegovih sprememb lahko vsebujejo računovodski izkazi;
- obsežna razkritja, ki so na podlagi izbranega okvira računovodskega poročanja in njegovih dopolnitev sestavni del revidiranih računovodskih izkazov;
- način vrednotenja posameznih postavk računovodskih izkazov po pošteni vrednosti, izkazovanje njihovih oslabeitev ter izkazovanje učinkov vrednotenja po pošteni vrednosti bodisi prek poslovnega izida bodisi prek kapitala.

Agencija za javni nadzor nad revidiranjem sicer ni dala soglasja na Stališče 12, vendar pa to ostaja primer dobre strokovne prakse. Tako so tudi številne revizijske hiše v svojih revizijskih poročilih slovenskih podjetij v pojasnjevalni odstavek vključile glavne poudarke Stališča 12.

3.3 Revizijski postopki za preverjanje uradnih trditev glede finančnih naložb

Preverjanje podatkov je pomembna faza procesa revizije računovodskih izkazov, saj v njej revizor pridobi zadostne in ustrezne revizijske dokaze, da lahko pripravi utemeljene sklepe, na podlagi katerih oblikuje revizijsko mnenje. Glede na to, da so pravila glede merjenja finančnih naložb po pošteni vrednosti precej ohlapna in da so v časih finančne krize diskrecijske uporabe izbora metod bolj verjetne, je faza preverjanja podatkov v trenutnem obdobju najpomembnejša in najbolj občutljiva. Posledično bo ravno ta faza v tem poglavju mojega diplomskega dela tudi posebej izpostavljena, kar prikazuje tudi spodnja slika.

Slika 5: Postopek revizije računovodskih izkazov



Poslovodstvo je odgovorno za pošteno in resnično predstavitev računovodskih izkazov v skladu z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja. S predstavitvijo računovodskih izkazov postavlja poslovodstvo uradne trditve, povezane s pripoznavanjem, merjenjem, predstavljanjem in razkrivanjem različnih računovodskih postavk in z njimi povezanih razkritij. Po Odarju (2008a, str. 13) revizor na podlagi revizijskih dokazov, pridobljenih s postopki preverjanja podatkov, preverja naslednje uradne trditve poslovodstva:

- obstoj,
- pravice in dolžnosti,
- dogajanje,
- popolnost,
- vrednotenje,
- merjenje,
- predstavitev in razkritja.

V nadaljevanju bodo predstavljene usmeritve glede postopkov preverjanja podatkov, na podlagi katerih revizor pridobi dokaze, s katerimi preveri uradne trditve poslovodstva o finančnih naložbah po pošteni vrednosti.

3.3.1 Obstoj

S tem, ko poslovodstvo pripozna finančno naložbo v bilanci stanja, postavlja trditev, da ta naložba dejansko obstaja na presečni bilančni dan. Prvi korak pri revizorjevem delu je potrditev obstoja te finančne naložbe.

Potrditev obstoja finančne naložbe je odvisna od njene vrste, in sicer ali gre za materializiran ali nematerializiran vrednosti papir. Obstoj materializiranih vrednostnih papirjev se potrdi s fizičnim štetjem, na katerem mora biti prisoten tudi revizor. Pri tem je potrebno biti pozoren predvsem na verodostojnost (neponarejenost) vrednostnih papirjev.

Obstoj vrednostnih papirjev, izdanih v nematerializirani obliki, revizor preveri v KDD (Klirinško depotna družba), ki vodi centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev. Vsaka država ima svojo klirinško depotno družbo, posledično mora revizor pridobiti izpis stanja na računih

vrednostnih papirjev v centralnem registru, če pravna družba, ki je predmet revizije, poseduje tudi tuje vrednostne papirje.

3.3.2 Pravice in dolžnosti

Poslovodstvo postavlja uradno trditev o pravicah in dolžnostih, ki izhajajo iz finančnih naložb, v bilanci stanja. Revizor mora pri njihovem preverjanju izvesti naslednje aktivnosti (Odar, 2008a, str. 9-10):

- Za vse finančne naložbe je potrebno ugotoviti, ali gre za naložbe, kjer ima obvladujoča družba prevladujoč vpliv na poslovanje odvisne družbe. V tem primeru mora obvladujoča družba pripraviti konsolidirano letno poročilo.
- Za finančne naložbe, izražene v vrednostnih papirjih, je potrebno ugotoviti, kakšne in katere pravice nosi vsak vrednostni papir.
- Za ostale finančne naložbe se ugotovi, ali morda obstajajo omejitve prenosa oziroma vnovčenja.
- Prepričati se je potrebno o obstoju morebitnih stranskih pravic ali dolžnosti, povezanih z vsako posamezno finančno naložbo.
- Na zbirnem izpisu stanja na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru KDD je potrebno pregledati, ali so vrednostni papirji morda zastavljeni.
- Za vse finančne naložbe je potrebno ugotoviti, ali obstajajo morda pogoji in omejitve za njihovo odtujitev.
- Ugotovi se, ali obstajajo kake druge obveznosti ali pravice vzpostavljene na podlagi finančne naložbe.

3.3.3 Dogajanje

Pri vidiku preverjanja uradne trditve dogajanja se preveri, ali so se poslovni dogodki ali opravila zgodili v zvezi s pravno osebo, ki je predmet obravnave. Revizor mora pri tem izvesti naslednje aktivnosti (Odar, 2008a, str. 10-11):

- Ugotoviti je potrebno, kako so bile finančne naložbe vzpostavljene.
- Za naložbe v vrednostne papirje se ugotovi, ali jih družba obračunava po datumu trgovanja ali datumu poravnave.
- Preveriti je potrebno ustreznost obravnavanja stroškov posla, povezanih s pridobitvijo finančnih naložb.
- Ugotoviti je potrebno vse pridobitve in odtujitve finančnih naložb revidiranega podjetja v poslovnem letu in njihov vpliv na poslovni izid.
- Prepričati se je potrebno, ali so vsi donosi, povezani s finančnimi naložbami, pravočasno in ustrezno izkazani.
- Prepričati se je potrebno o pravilnosti razporeditve finančnih naložb v eno izmed štirih skupin, ki so opisane v poglavju 1.2. Pri tem se je potrebno posvetovati z odgovornimi v podjetju, poleg tega pa naj bi revizor pregledal tudi dokaze glede namenov, ki jih ima

poslovodstvo s finančnimi naložbami. Ti dokazi se lahko nahajajo v zapisih investicijskih strategij, navodilih upravljavcem portfeljev in zapisnikih sestankov poslovodstva.

Revizorji morajo biti še posebej pozorni na ustrezno razporeditev finančnih naložb v skladu s standardom MRS 39, saj je bila konec leta 2008 sprejeta sprememba, ki omogoča reklasifikacijo finančnih naložb po pošteni vrednosti preko poslovnega izida in za prodajo razpoložljivih finančnih naložb. Sprememba tega standarda je bila posledica pretresov na finančnih trgih, zato bo ta tema podrobneje obravnavana v poglavju 3.4.2 Sprememba pravila o razvrščanju finančnih naložb.

3.3.4 Popolnost

Vse finančne naložbe, ki jih ima družba, morajo biti evidentirane. Zato se je za potrditev popolnosti potrebno prepričati, da ni finančnih naložb ali poslovnih dogodkov, povezanih z njimi, ki ne bi bili evidentirani v računovodskih izkazih revidiranega podjetja.

Za potrditev te uradne trditve mora revizor izvesti naslednje aktivnosti (Odar, 2008a, str. 11-12):

- Na podlagi popisa finančnih naložb in izpisa vrednostih papirjev iz centralnega registra KDD je potrebno ugotoviti, ali je družba evidentirala vse finančne naložbe, ki bi jih morala.
- Pri finančnih naložbah, s katerim upravlja borzno posredniška hiša ali drug posrednik, je potrebno pregledati pogodbo o upravljanju in ugotoviti, ali so vse finančne naložbe s pripadajočimi donosi izkazane v poslovnih knjigah na presečni bilančni dan.
- Ugotoviti je potrebno, ali družba finančne naložbe prikazuje kot kako drugo vrsto sredstev.
- Identificirati je potrebno vse obstoječe in bodoče pravice, ki izhajajo iz finančnih naložb, ter preveriti, ali izpolnjujejo pogoje za usredstvenje in pripoznavanje.

3.3.5 Vrednotenje

Iz vidika preverjanja uradne trditve vrednotenja mora revizor preveriti, ali so finančne naložbe vključene v računovodske izkaze z ustreznimi zneski in ali so vse prilagoditve vrednotenij ustrezno vpisane. Ker se v svojem diplomskem delu osredotočam zgolj na finančne naložbe po pošteni vrednosti, bom v nadaljevanju predstavila zgolj revizorjeve aktivnosti, ki se navezujejo na preverjanje vrednotenja finančnih naložb po pošteni vrednosti.

Dokaze za preverjanje pravilnega vrednotenja finančnih naložb revizor zbere s pregledom tržnih cen iz tečajnic na zadnji poslovni dan, kadar je trg izbranega vrednostnega papirja delujoč.

V primeru nedelujočega trga pravna oseba, ki je predmet revizije, oceni pošteno vrednost s pomočjo modela vrednotenja. Naloga revizorja v tej situaciji je, da preveri ustreznost izbranega

modela in ugotovi, ali so predpostavke, uporabljene v modelu, smiselne in upoštevajo trenutno tržno dogajanje. Revizor mora tudi preveriti, ali je pravna oseba za uporabljen model in predpostavke pri vrednotenju poštene vrednosti uporabila ustrezna razkritja (O'Reilly et al, 1999, str. 466).

Ne glede na uporabljeno metodo vrednotenja mora revizor oceniti odločitev posloводства o potrebi po trajni slabitvi finančnih naložb, katerih vrednost se je v proučevanem letu izrazito znižala. Na vsak dan bilance stanja mora podjetje oceniti, ali obstaja kak nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev. Če takšni dokazi obstajajo, mora za finančna sredstva, izkazana po odplačni vrednosti, finančna sredstva, izkazana po nabavni vrednosti in finančna sredstva, ki so na razpolago za prodajo, ugotoviti vrednost izgube zaradi oslabitve (Odar, 2009a, str. 18). Več o slabitvah finančnih naložb bo predstavljeno v poglavju 3.4.3 Slabitev finančnih naložb.

3.3.6 Merjenje

Pri preverjanju uradne trditve merjenja revizor ugotavlja, ali so vsi poslovni dogodki, povezani s finančnimi naložbami, evidentirani v pravem znesku ter ali so finančni prihodki in odhodki izkazani in razporejeni v ustrezno obračunsko obdobje.

Za potrditev te uradne trditve mora revizor izvesti naslednje aktivnosti (Odar, 2008a, str. 13-14):

- Najprej se je potrebno prepričati, ali so vsi poslovni dogodki, povezani s finančnimi naložbami v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida, evidentirani v pravem obračunskem obdobju.
- Za finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, je potrebno preveriti, ali se sprememba poštene vrednosti ustrezno odraža v finančnih prihodkih oziroma odhodkih. Pri naložbah, razpoložljivih za prodajo, je potrebno preveriti, ali se sprememba poštene vrednosti ustrezno odraža v postavki kapitala - presežek iz prevrednotenja.
- Pri naložbah, razpoložljivih za prodajo, ki so bile predhodno predmet slabitve, je potrebno preveriti, ali so bile spremembe poštene vrednosti v primeru padca ustrezno pripoznane kot finančni odhodek ali v primeru porasta poštene vrednosti, kot povečanje presežka iz prevrednotenja.

3.3.7 Predstavitev in razkritja

Pri preverjanju uradne trditve predstavitev in razkritij mora revizor preveriti, ali so finančne naložbe razkrite, razvrščene in opisane v skladu z računovodskimi standardi, da so se vsi razkriti poslovni dogodki zgodili in so v popolnosti predstavljeni ter da so razkritja razumljiva.

Beasley in Carcello (2009, str. 327) navajata naslednje aktivnosti, ki jih mora revizor izvesti pri preverjanju uradne trditve predstavitev in razkritij:

- Ugotoviti je potrebno, ali so uporabljene računovodske usmeritve sprejemljive in primerne glede na trenutne okoliščine.
- Ugotoviti, ali finančni izkazi podajajo informacije o finančnih naložbah, ki lahko vplivajo na njihovo uporabo, razumevanje in interpretacijo.
- Ugotoviti, ali so finančne naložbe ustrezno razvrščene in povzete znotraj finančnih izkazov.
- Preveriti, ali finančni izkazi odsevajo finančne transakcije in dogodke v okviru sprejemljivih meja.

Ker sta se obseg in pomen razkritij finančnih naložb bistveno povečala, morajo družbe temu vprašanju nameniti vedno več pozornosti. Ker to še posebej velja za vrednotenje naložb v času finančne krize, bo na to temo več povedano v poglavju 3.4.1 Razkritja finančnih naložb.

3.4 Revidiranje finančnih naložb po pošteni vrednosti v času finančne krize

Zaradi številnih pretresov na finančnih trgih je postalo vrednotenje finančnih naložb po pošteni vrednosti zelo občutljiva tema. Za zmanjšanje vpliva krize na podjetja in finančne institucije so bile sprejete nekatere spremembe računovodskih standardov in dodatna pojasnila na že obstoječe standarde, katerih glavnina se je praviloma nanašala na vrednotenje finančnih naložb po pošteni vrednosti. V tem poglavju bom zato izpostavila tri ključna področja, ki jim mora revizor v času krize posvetiti še posebno pozornost.

3.4.1 Razkritja finančnih naložb

V času finančne krize so vrednosti finančnih naložb strmo padle, posledični strah, nezaupanje in likvidnostne težave potencialnih kupcev finančnih instrumentov pa so povzročili obsežno zmanjšanje aktivnosti na finančnih trgih. V tej situaciji so podjetja, ki posedujejo finančne naložbe, začela dvomiti v aktivnost trga in se posledično odločati za uporabo različnih metod vrednotenja. To lahko privede do situacije, ko različna podjetja vrednotijo isti finančni instrument po različnih vrednostih, kar lahko ustvarja zmedo pri uporabnikih računovodskih poročil podjetij. Posledično je v taki situaciji zelo pomembno, da se metode vrednotenja finančnih naložb jasno razkrije v računovodskih poročilih, na kar mora biti zelo pozoren tudi revizor.

Področje razkritij finančnih naložb ureja Mednarodni standard računovodskega poročanja 7 - Finančni instrumenti: razkrijte (v nadaljevanju MSRP 7), ki ga je IASB izdal v letu 2005, njegova uporaba pa je obvezna od 1.1.2007. Omenjeni standard so v času krize kritično vrednotili uporabniki računovodskih izkazov, ki so od IASB zahtevali, da so potrebna bolj natančna razkritja o merjenju poštene vrednosti zaradi kriznih razmer na trgu. Veliko je bilo

predlogov, da bi IASB moral uvesti podobne zahteve glede razkritij, kot so navedene v SFAS 157, ki ga je izdal FASB. Ta razkritja temeljijo na treh nivojih hierarhije glede na vhodne podatke, uporabljene v metodah vrednotenja poštene vrednosti (IASB, 2008b, str. 4).

Posledično je IASB predlagal spremembe MSRP 7 na področju razkritij, ki so bile po hitrem postopku tudi sprejete meseca marca in so stopile v veljavo s 1.1.2009. Uvedena je bila tristopenjska hierarhija razkritij po vzoru SFAS 157, ki omogoča izboljšanje pravil o razkritjih. Glede na sprejete spremembe morajo po novem podjetja v računovodskih poročilih razkriti naslednje informacije (Deloitte, 2009, str. 2):

- Nivo hierarhije poštene vrednosti, v katerega sodijo izbrane finančne naložbe, merjene po poštene vrednosti v celoti.
- Pomembne premike finančnih naložb med 1. in 2. nivojem hierarhije poštene vrednosti in razloge za te premike. Premiki finančnih naložb v vsak nivo morajo biti razkriti in obravnavani ločeno od premikov iz vsakega nivoja. Kriterij pomembnosti premikov se presoja glede na poslovni izid ali bilančno vsoto.
- Za finančne naložbe, uvrščene v 3. nivo hierarhije, je potrebno razkriti uskladitev med začetnim in končnim stanjem, ki obsega:
 - Povečanje poštene vrednosti finančne naložbe, ki se odraža v pripoznanju finančnih prihodkov oziroma zmanjšanje poštene vrednosti, ki se odraža v pripoznanju finančnih odhodkov.
 - Povečanje poštene vrednosti finančne naložbe, ki se odraža v povečanju presežka iz prevrednotenja oziroma zmanjšanje poštene vrednosti, ki se odraža v zmanjšanju presežka iz prevrednotenja.
 - Poslovni dogodki nabave, prodaje, izdaje in poravnave finančnih inštrumentov morajo biti ločeno razkriti.
 - Premike finančnih naložb v ali iz 3. nivoja hierarhije poštene vrednosti in razloge za te premike. Pomembni premiki finančnih naložb v 3. nivo morajo biti razkriti in obravnavani ločeno od pomembnih premikov iz 3. nivoja.
- Za finančne naložbe po poštene vrednosti preko poslovnega izida, razporejene v 3. nivo hierarhije razkritij, je potrebno razkriti znesek finančnih prihodkov, ki izhajajo iz povečanja poštene vrednosti v poslovnem letu oziroma znesek finančnih odhodkov, ki izhajajo iz zmanjšanja poštene vrednosti v poslovnem letu. Za finančne naložbe razpoložljive za prodajo, razporejene v 3. nivo hierarhije razkritij, pa je potrebno razkriti znesek povečanja presežka iz prevrednotenja, ki izhaja iz povečanja poštene vrednosti finančnih naložb v poslovnem letu in znesek zmanjšanja poštene vrednosti, ki izhaja iz zmanjšanja poštene vrednosti v poslovnem letu.
- Za finančne naložbe, razporejene v 3. nivo, je potrebno razkriti vsako zamenjavo vhodnega podatka z racionalnimi predpostavkami, ki bi pomembno vplivala na spremembo poštene vrednosti in učinke te spremembe. Podjetje mora tudi razkriti, kako je bila ta sprememba poštene vrednosti izračunana. Kriterij pomembnosti sprememb se presoja glede na poslovni izid in bilančno vsoto ali vrednost kapitala, kadar gre za finančne naložbe, razpoložljive za prodajo.

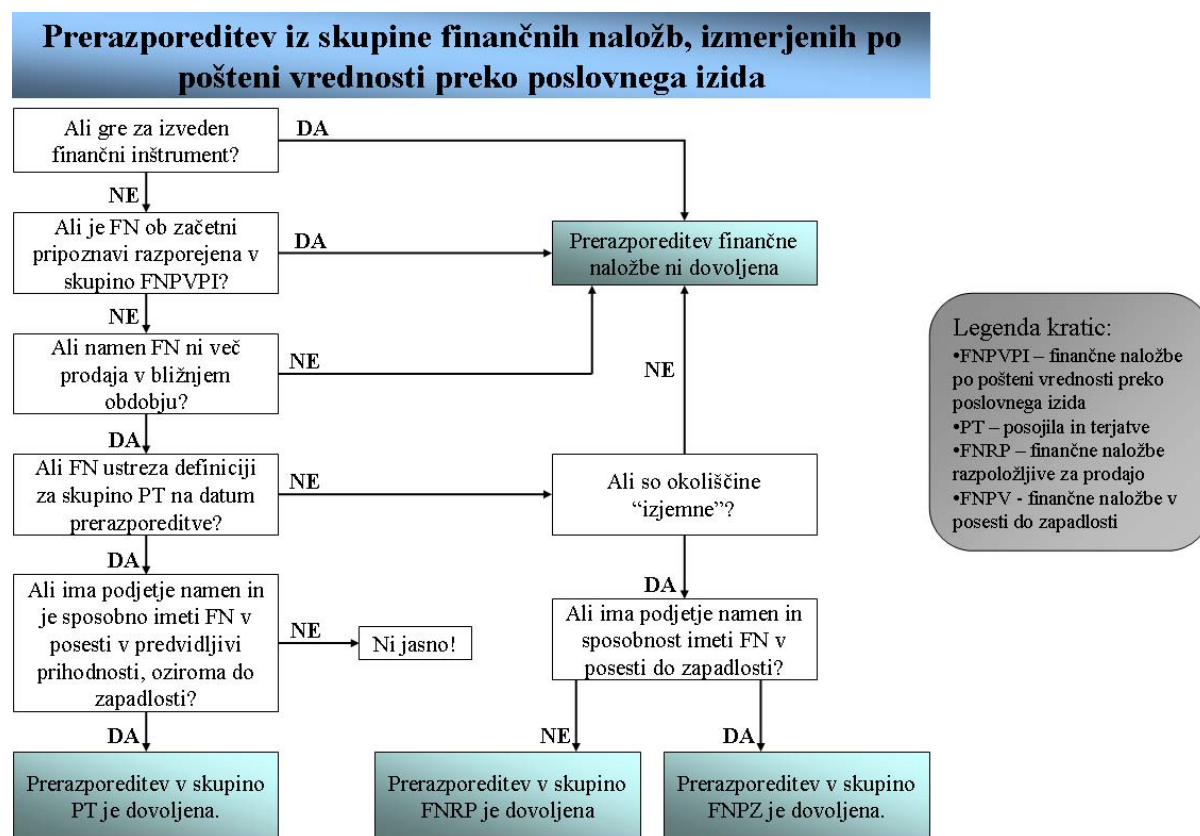
Opisane spremembe MSRP 7 so obvezne za podjetja že v poslovnem letu, ki se začne s 1.1.2009. Finančna kriza je torej imela velik vpliv tudi na obseg razkritij finančnih naložb po pošteni vrednosti, zaradi česar morajo biti revizorji pri revidiranju podjetij, poleg pravilnosti merjenja poštene vrednosti, pozori tudi na pravilnost razkritij o pošteni vrednosti v skladu z zahtevami MSRP 7.

3.4.2 Sprememba pravila o razvrščanju finančnih naložb

Zaradi pretresov na finančnih trgih in dejstva, da se z nekaterimi finančnimi instrumenti sploh ni več trgovalo ali da celotni finančni trgi niso več delovali oziroma so zašli v težave, je IASB dne 13.10.2008 potrdil in objavil spremembe MRS 39 in MSRP 7 na področju razvrščanja finančnih naložb. Te spremembe so omogočile prerazporeditev določenih finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, bodisi v skupino finančne naložbe v posesti do zapadlosti, posojila in terjatve ali finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo. Spremembe so prav tako omogočile prerazporeditev finančnih naložb iz skupine finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo, v skupino finančne naložbe v posesti do zapadlosti ali posojila in terjatve.

V naslednjih dveh slikah je grafično prikazan model odločanja, ki pojasnjuje, pod katerimi pogoji so mogoče prerazporeditve iz skupine finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, in skupine finančnih naložb razpoložljivih za prodajo.

Slika 6: Prerazporeditev iz skupine finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida



Vir: Ernst&Young, *Reclassification of financial assets*, 2009a, str. 3.

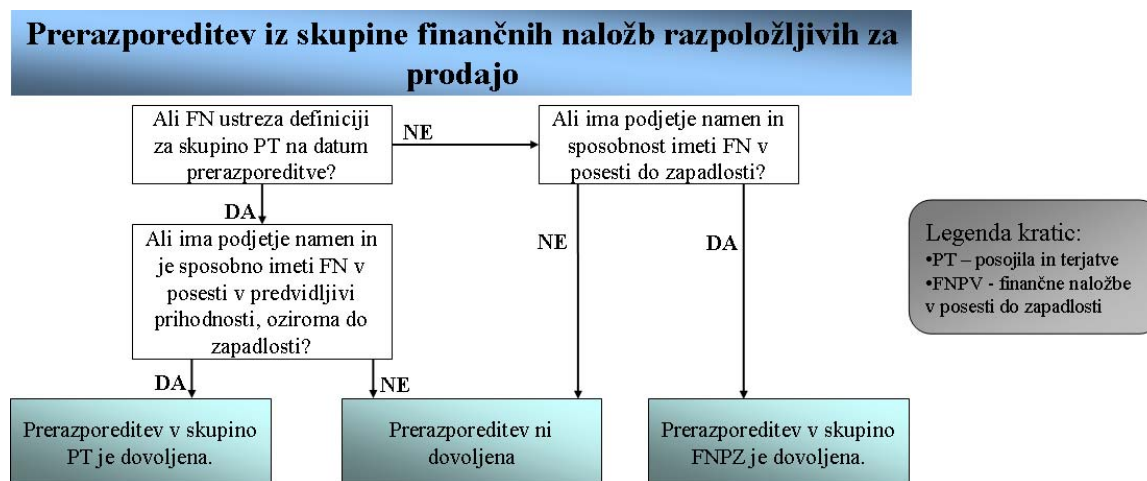
Spremembe pravil omogočajo, da podjetja prerazporedijo določene finančne naložbe po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, če nimajo namena z njimi trgovati v bližnjem obdobju. Spremembe pravil razlikujejo med tistimi finančnimi naložbami, ki izpolnjujejo pogoje za prerazporeditev v skupino posojila in terjatve, in tistimi, ki tega ne izpolnjujejo.

Prve poleg omenjenega pogoja netrgovanja izpolnjujejo še naslednje pogoje, in sicer da se z njimi ne trguje na aktivnem trgu, imajo nesprejemljiva ali določljiva plačila in zanje kaže, da bo lahko lastnik povrnil večino začetne investicije. Finančne naložbe, ki tako ustrezajo kriterijem, se lahko prerazporedi v skupino posojila in terjatve, če ima podjetje namen in sposobnost, da jih poseduje v bližnji prihodnosti. Problem pri teh pogojih je v tem, da termin »bližnja prihodnost« ni natančno definiran.

Finančne naložbe, ki niso upravičene do prerazporeditve v skupino posojila in terjatve, se le v izjemnih okoliščinah lahko prerazporedijo v skupini finančne naložbe v posesti do zapadlosti ali finančne naložbe, razpoložljive za prodajo. V primeru, da podjetje ima sposobnost in namen posedovati finančno naložbo do zapadlosti, jo razporedi v skupino finančnih naložb v posesti v zapadlosti, v nasprotnem primeru pa v skupino finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo. Tudi pri tem pogoju obstaja problem nenatančnosti definicije termina »izjemne okoliščine«

(Ernst&Young, 2009a, str. 2). Kljub temu je IASB na svoji spletni strani zapisal mnenje, da je poslabšanje na svetovnih trgih, ki se je pojavilo v tretjem četrtletju leta 2008, možen primer izjemnih okoliščin.

Slika 7: Prerazporeditev iz skupine finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo



Vir: Ernst&Young, *Reclassification of financial assets*, 2009a, str. 3.

Spremembe pravil prav tako omogočajo prerazporeditev finančnih naložb iz skupine finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo. Te se lahko prerazporedijo v skupini posojil in terjatev ali finančnih naložb v posesti do zapadlosti pod istimi pogoji kot finančne naložbe po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Razlika je v tem, da prerazporeditev finančnih naložb v skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti ni omejena zgolj na izredne okoliščine.

Če se podjetje odloči za prerazporeditev finančnih naložb, mora to odločitev podpreti z ustreznimi razkritji. Ta morajo omogočati uporabnikom računovodskih izkazov, da ugotovijo, kakšen bi bil poslovni izid v primeru brez prerazporeditev.

3.4.3 Slabitve finančnih naložb

Slabitev finančnih naložb je redka računovodska aktivnost, ki jo je potrebno opraviti v primeru velikega padca vrednosti finančnih naložb ali drugih izrednih dogodkov. V času finančne krize pa je vprašanje slabitve finančnih naložb postalo ena izmed osrednjih tem, saj so vrednosti finančnih inštrumentov na trgu strmo padle. S tem vprašanjem se ne soočajo samo finančne inštitucije, ampak vsako podjetje, ki poseduje finančne naložbe.

V svojem diplomskem delu se osredotočam le na finančne naložbe po pošteni vrednosti, ki se delijo na skupini finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida in finančne naložbe, razpoložljive za prodajo. Med omenjenima skupinama je slabitev aktualna le za skupino finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, kar bo tudi tema tega poglavja.

59. člen MRS 39 določa, da je slabitev finančne naložbe mogoča samo v primeru, če obstajajo objektivni dokazi o oslabitvi zaradi dogodka ali dogodkov, ki so nastopili po začetnem pripoznanju sredstva in ta dogodek (ali dogodki) vpliva(jo) na ocenjene prihodnje denarne tokove finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev, ki ga (jih) je mogoče zanesljivo oceniti.

Številni slovenski avtorji v 61. členu MRS 39 kot enega izmed objektivnih dokazov o oslabitvi navajajo pomembno **in** dolgotrajnejše zmanjšanje poštene vrednosti finančne naložbe pod njeno knjigovodsko izkazano vrednost. V angleški verziji MRS 39 se za termin »pomembno in dolgotrajnejše zmanjšanje« uporablja besedna zveza »*significant or prolonged decline*«, kar bi bilo ustrezneje prevesti kot »pomembno **ali** dolgotrajno zmanjšanje«. Mednarodni odbor za interpretacijo finančnega poročanja (IFRIC – *International financial reporting interpretations committee*) je namreč izdal navodila za interpretacijo terminov »pomembno« in »dolgotrajno« zmanjšanje poštene vrednosti, ki določajo, da (Ernst&Young, 2009b, str. 1-2):

- Izraz »pomembno ali dolgotrajno zmanjšanje« ne sme biti razumljen kot »pomembno in dolgotrajno zmanjšanje«. Finančno naložbo je potrebno slabiti, če padec poštene vrednosti izpolni vsaj enega od obeh kriterijev.
- »Pomembno ali dolgotrajno« zmanjšanje poštene vrednosti ni zgolj pokazatelj potencialne oslabitve, temveč je nepristranski dokaz o oslabitvi.
- Vsaka finančna naložba je edinstvena in jo je glede slabitve potrebno obravnavati individualno. Dejstvo, da je padec vrednosti določene finančne naložbe primerljiv s splošnim padcem cen na trgu, še ne pomeni, da te naložbe ni potrebno slabiti.
- Napovedi o pričakovanem okrevanju tržnih vrednosti se, brez ozira na pričakovani čas tega okrevanja, ne upošteva pri oceni pomembnosti ali dolgotrajnosti na presečni bilančni dan.
- Interpretacija termina »pomembno« in »dolgotrajno« zmanjšanje je predmet subjektivne presoje in ne izbire računovodskih usmeritev, ob čemer lahko podjetja razvijejo svoja lastna pravila za slabitev naložb, ki jim omogočajo konsistentnost na tem področju.
- Odločitev, ali je določena finančna naložba predmet oslabitve, odločilno vpliva na računovodske izkaze podjetja, imetnika naložb. Posledično naj bi podjetje ustrezno razkrilo svojo presojo o obstoju objektivnih dokazov za slabitev.

V praksi ta pojasnila ne dajejo nobenega konkretnega navodila o zmanjšanju vrednosti finančne naložbe, ki bi jasno definiralo, kdaj je to zmanjšanje »pomembno« ali »dolgotrajno«. Tudi MRS 39, kot najpomembnejši računovodski standard za merjenje in vrednotenje finančnih naložb, ne podaja jasnih meja o tem, kdaj je zmanjšanje poštene vrednosti pomembno ali kdaj je dolgotrajno. Posledično se podjetja in finančne inštitucije soočajo z velikimi problemi pri interpretaciji teh izrazov, zato so inštitucije na nacionalnih ravneh in revizijske hiše predlagale svoje kriterije, da bi jim pomagale.

V Sloveniji se je s tem vprašanjem ukvarjal Slovenski inštitut za revizijo, ki je sprejel pojasnilo 1 k SRS 3 (Slovenski računovodski standard 3 - Finančne naložbe), z naslovom Oslabitev

finančnih naložb. V 3. točki pojasnila 1 k SRS 3 je določeno: »Praviloma obstajajo objektivni dokazi o oslabitvi finančne naložbe zaradi posledic izjemnih razmer v primerih, ko je odstotek zmanjšanja poštene vrednosti finančne naložbe v obdobju od dneva pripoznanja do bilančnega presečnega dne večji od relativne spremembe slovenskega borznega indeksa SBI 20 oziroma uradno objavljenega indeksa drugega delujočega trga finančnih inštrumentov v istem obdobju«. To pojasnilo je zavezujoče za podjetja, ki pripravljajo računovodske izkaze v skladu s SRS, Slovenski inštitut za revizijo pa je ob tem priporočil, da to pojasnilo v največji možni meri upoštevajo tudi družbe, ki računovodijo po MSRP. Vendar pa je tudi ta definicija precej ohlapna, saj kot osnovo uporablja relativno spremembo glede na borzni indeks, kar ne daje enoznačnega navodila za vse imetnike finančnih naložb po pošteni vrednosti.

Ker je finančna kriza še posebej prizadela bančni sektor, saj so banke posedovale več finančnih naložb od povprečnega podjetja, je Banka Slovenije organizirala sestanek z vsemi revizijskimi družbami, ki revidirajo banke. Na sestanku je bilo dogovorjeno, da se bankam v zvezi z merjenjem finančnih sredstev v pogojih finančne krize izda priporočila v povezavi s pojasnilom Slovenskega inštituta za revizijo. Eno izmed bistvenih priporočil bankam je navedba natančnejših kriterijev glede objektivnih dokazov o oslabitvi finančnih naložb po pošteni vrednosti. Kot je bilo že predhodno omenjeno, je objektivni dokaz o oslabitvi finančnih naložb v kapitalske inštrumente pomembno in dolgotrajnejše zmanjšanje poštene vrednosti pod njeno nabavno vrednost. Banka Slovenije je glede dolgotrajnejšega zmanjšanja poštene vrednosti predlagala kriterij 9 mesecev od dneva, ko se je kapitalskim inštrumentom poštena vrednost prvič zmanjšala pod njihovo nabavno vrednost in je ostala nižja celotno obdobje devetih mesecev. Kot kriterij pomembnega zmanjšanja poštene vrednosti pod nabavno vrednost je predlagala 40% (ali nižje) zmanjšanje poštene vrednosti izbranega kapitalskega inštrumenta glede na njegovo prvotno vrednost .

Revizijske družbe so o definiciji kriterijev, kaj je pomembno in kaj dolgotrajnejše zmanjšanje poštene vrednosti glede na nabavno vrednost finančnih naložb, oblikovale lastna interna pravila. Ta interna pravila so zaupne narave, zato niso dostopna širši javnosti in tako tudi ne morejo biti eksplicitno navedena v mojem diplomskem delu.

Zaradi nedorečenih pravil in občutnega padca vrednosti finančnih naložb morajo biti revizorji v času krize posebej pozorni na naložbe, ki so, ali bi morale biti, predmet slabitev. Slabitve finančnih naložb namreč lahko odločilno vplivajo na računovodske rezultate revidiranega podjetja, kar lahko neposredno vpliva na spremembe odločitev uporabnikov računovodskih informacij. Pri naložbah po pošteni vrednosti to velja le za skupino finančne naložbe razpoložljive za prodajo.

Pri takih finančnih naložbah se spremembe poštene vrednosti glede na prvotno vrednost pripoznajo v postavki kapitala, natančneje v presežku iz prevrednotenja. Izjema je zgolj sprememba poštene vrednosti, ki predstavlja pomembno ali dolgotrajnejše zmanjšanje poštene vrednosti glede na prvotno vrednost. Taka sprememba poštene vrednosti namreč predstavlja

objektivni dokaz za slabitev naložbe, ki se neposredno odraža v izkazu poslovnega izida. V primeru slabitve finančnih naložb se namreč nabrana izguba, razlika med prvotno vrednostjo naložbe in pošteno vrednostjo na datum slabitve, odstrani iz presežka iz prevrednotenja in pripozna kot finančni odhodek poslovnega izida podjetja.

Potem ko je bila finančna naložba enkrat oslabljena, se vsako nadaljnje zmanjšanje poštene vrednosti glede na njeno prvotno vrednost, pripozna neposredno v poslovnem izidu, vsako nadaljnje povečanje poštene vrednosti pa v presežku iz prevrednotenja (PricewaterhouseCoopers, 2009, str. 1).

Podjetje mora v vsakem primeru slabitve finančnih naložb v računovodskih poročilih ustrezno razkriti znesek oslavitve, pripoznan v izkazu poslovnega izida, znesek zmanjšanja presežka iz prevrednotenja in stanje negativnega presežka iz prevrednotenja na bilančni presečni dan (Odar, 2009b, str. 71).

Po slovenskih in tudi mednarodnih računovodskih standardih naj bi podjetja sprejela lastne računovodske usmeritve, ki se jih zapiše v pravilniku o računovodstvu. Do sedaj so večinoma računovodske usmeritve obsegale zgolj pravila o oblikovanju popravkov vrednosti terjatev in ostala pravila, ne pa tudi pravil za slabitev naložb razpoložljivih za prodajo, saj so bile slabitve pred finančno krizo zelo redek dogodek. Trenutna finančna kriza je jasno pokazala potencialno ranljivost finančnih trgov, zato je za podjetja priporočljivo, da dopolnijo pravilnik o računovodstvu s pravili za slabitev naložb in jih ustrezno razkrijejo v računovodskem poročilu.

Tema slabitev finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo, bo obravnavana in bolj razvidno prikazana tudi na praktičnem primeru v poglavju 4.

4 PRAKTIČNI PRIMER REVIDIRANJA DELNICE ISTRABENZ

V tem poglavju bom predstavila primer revidiranja finančnih naložb namišljenega podjetja XY v delnice Istrabenz. Vrednost te delnice se je v obdobju pred in med finančno krizo namreč zelo volatilno gibala, zaradi česar je idealna izbira za prikaz revidiranja finančnih naložb. Primer se bo osredotočil le na eno izmed skupin finančnih naložb po poštenu vrednosti, in sicer finančne naložbe razpoložljive za prodajo. Primer se bo osredotočil na revizijo računovodskih izkazov, natančneje revizijo finančnih naložb na dan 31.12.2008. Zaradi boljšega razumevanja bralca pa bo prikazan tudi nakup delnic v poslovnem letu 2007 in prevrednotenje delnic na pošteno vrednost po zaključnem tečaju Istrabenza na dan 31.12.2007, kot kontrast dogajanja v času krize, leta 2008. Naslednja slika prikazuje ključne dogodke za praktičen primer ob gibanju tečaja delnice Istrabenza.

Slika 8: Gibanje tečaja delnice Istrabenza v letih 2007 in 2008 ter ključni dogodki za praktičen primer



Vir: Spletna stran Ljubljanske borze..

4.1 Nakup delnic

Podjetje XY je na borzi 19.6.2007 kupilo 100 delnic družbe Istrabenz d.d. po 90 EUR na delnico. Namen nakupa ni bila prodaja in doseganje dobička iz kratkoročnih nihanj tečaja, ampak podjetje namerava delnice posedovati daljše obdobje. Stroški posla, povezani z nakupom delnic, so znašali 150 EUR. Podjetje XY je izbralo pripoznavanje finančnih naložb po datumu trgovanja in razvrstilo delnice med finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, kar je skladno z zgoraj omenjenim namenom nakupa. V tabeli 1 je prikazano knjiženje opisanega nakupa delnic Istrabenza.

Tabela 1: Prikaz knjiženja nakupa delnic

Zap. št.	Vsebina	Konto	Naziv konta	V breme	V dobro
1.	Nakup delnic	068	Druge dolgoročne finančne naložbe razporejene in izmerjene po pošteni vrednosti preko kapitala	9.000,00	
		285	Ostale kratkoročne poslovne obveznosti		9.000,00
2.	Stroški posla	068	Druge dolgoročne finančne naložbe razporejene in izmerjene po pošteni vrednosti preko kapitala	150,00	
		285	Ostale kratkoročne poslovne obveznosti		150,00
3.	Plačilo	285	Ostale kratkoročne poslovne obveznosti	9.150,00	
		110	Denarna sredstva na računih		9.150,00

Opomba: Izmišljeni podatki.

4.2 Prevrednotenje delnic na bilančni presečni dan 31.12.2007

Podjetje XY je na bilančni presečni dan (31.12.2007) izvedlo prevrednotenje delnic na pošteno vrednost. Ker delnice Istrabenza kotirajo na Ljubljanski borzi, je podjetje XY za preračun delnic na pošteno vrednost uporabilo zaključni tečaj, in sicer na dan 28.12.2007, ki je bil zadnji dan trgovanja v letu 2007. Ta tečaj je znašal 104,90 EUR, kar za podjetje XY predstavlja pošteno vrednost naložbe v delnico Istrabenza. V tabeli 2 je prikazano knjiženje prevrednotenja delnic Istrabenza na pošteno vrednost, preračunano po tečaju 104,90 EUR na delnico.

Tabela 2: Prikaz knjiženja prevrednotenja delnic na pošteno vrednost na dan 31.12.2007

Zap. št.	Vsebina	Konto	Ime konta	V breme	V dobro
4.	Prevrednotenje delnic na pošteno vrednost	068	Druge dolgoročne finančne naložbe razporejene in izmerjene po pošteni vrednosti preko kapitala	1.340,00	
		954	Presežek iz prevrednotenja		1.340,00


Opomba: Izmišljeni podatki.

Podjetje XY ima delnice Istrabenza razporejene v skupino finančnih naložb razpoložljivih za prodajo, zato se povečanje poštene vrednosti glede na prvotno vrednost odraža v oblikovanju presežka iz prevrednotenja dolgoročnih finančnih naložb. Vrednost presežka iz prevrednotenja je podjetje XY izračunalo kot razliko med pošteno vrednostjo delnic na dan 31.12.2007 in nakupno vrednostjo delnic ter stroškov posla. Kot je razvidno iz tabele, je imelo podjetje XY konec leta 2007 1.340 EUR presežka iz prevrednotenja delnic Istrabenza.

4.3 Revidiranje finančne naložbe podjetja XY v delnice Istrabenz na bilančni presečni dan 31.12.2008

Podjetje XY je zavezano k reviziji računovodskih izkazov na dan 31.12.2008, ki jih pripravlja v skladu z MSRP in MRS. Revizor je bil pri revidiranju računovodskih izkazov še posebej pozoren na finančne naložbe. Količino finančnih naložb je potrdil z izpisom stanja na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru KDD na dan 31.12.2008. Na sliki 9 je prikazan izpis stanja na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru na dan 31.12.2008 podjetja XY.

Slika 9: Izpis stanja podjetja XY na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru na dan 31.12.2008



KDD CENTRALNA KLETNŠKA
DEPOTNA DRUŽBA d.d.
LJUBLJANA

XY d.o.o.
Slovenska cesta 1
1000 Ljubljana

ZBIRNI IZPIS STANJA NA RAČUNIH VREDNOSTNIH PAPIRJEV V CENTRALNEM REGISTRU NA DAN 31.12.2008
ANNUAL EXCERPT ON STATUS OF HOLDER'S ACCOUNTS IN CENTRAL REGISTRY – RECORD DATE: 31.12.2008

Za imetnika/Holder: XY d.o.o.
Identifikacijska številka/Holder's identification number: 111111
Stalni naslov/Holder's adress of permanent residence; Slovenska cesta 1, 1000 Ljubljana

Vrednostni papir Security	Oznaka člana Member coat	Šifra računa Account code	Količina Quantity			Tip PT Type of 3rd party rights	Šifra PT Code of 3rd party rights	Vrstni red PT Order of precedence
			Skupaj Total	Prosto Free	Obremenjeno Encumbered			
ITBG	G4	22222	100	100				

Opomba: Izmišljeni podatki.

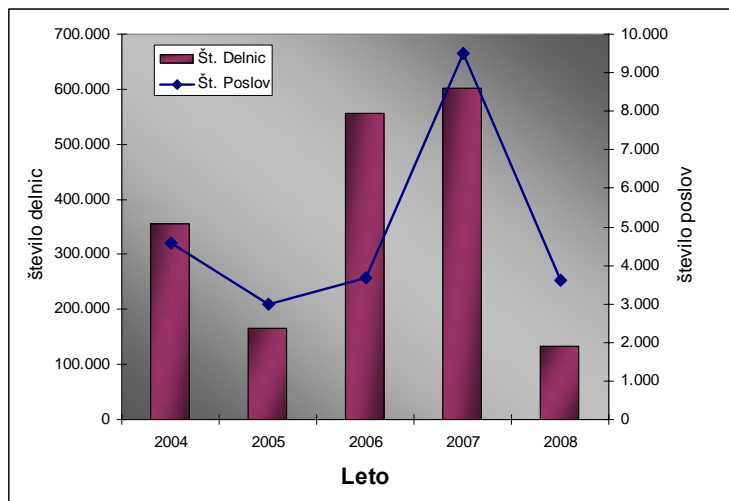
Revizor je z izpisom KDD potrdil obstoj 100 delnic Istrabenz, kar je skladno z računovodskimi izkazi podjetja XY. Poleg tega se je prepričal, da podjetje ne poseduje tudi drugih vrednostnih papirjev, ki bi jih podjetje XY moralo zavesti kot finančne naložbe. Izpis tudi potrjuje, da delnice niso zastavljene.

Razlog za revizorjevo posebno zanimanje za finančne naložbe je bil v tem, ker je bilo leto 2008 namreč zelo stresno za finančne trge. Cene finančnih inštrumentov po svetu so po dolgem času strmo padle, nezaupanje in pomanjkanje likvidnosti pri potencialnih kupcih finančnih inštrumentov pa so močno omejili povpraševanje in posledično količino trgovanja na trgih. Tako je bilo tudi z delnico Istrabenza, ki je v obdobju od 31.12.2007 do 31.12.2008 izgubila velik del vrednosti, v letu 2008 pa se je glede na leto 2007 zmanjšalo tudi trgovanje z njo. V takih okoliščinah si je revizor tako najprej postavil vprašanje, ali se je z delnicami Istrabenz trgovalo na aktivnem ali neaktivnem trgu. Od slednjega je namreč odvisna metoda vrednotenja in posledično poštena vrednost finančne naložbe.

O nedelujočem trgu bi lahko govorili le v primeru, da se na njem ne bi sklepali posli oziroma na njem daljše obdobje ne bi bilo transakcij. Tudi če se je število poslov na borzi zmanjšalo, ne

moremo zaključiti, da je trg neaktiven. Spodnja slika prikazuje graf gibanja količine prometa z delnicami Istrabenza, in sicer glede na število prodanih delnic in število opravljenih poslov na Ljubljanski borzi.

Slika 10: Graf gibanja količine prometa z delnicami Istrabenza



Vir: Mesečne statistike Ljubljanske borze december in leto 2004-2008.

Iz slike 10 je razvidno, da se je količina prometa z delnicami Istrabenza v letu 2008 precej zmanjšala glede na predhodno leto, vendar v primerjavi z leti 2004-2006 razlike niso tako očitne. Poleg tega je opazno, da je v letu 2008 kljub finančni krizi trgovanje z delnico potekalo, na podlagi česar je revizor zaključil, da je trg aktiven.

Aktivnost trga narekuje uporabo javno objavljene cene kot poštene vrednosti finančne naložbe v delnico Istrabenz. Poslovodstvo podjetja XY je posledično ustrezno za prevrednotenje delnic na pošteno vrednost uporabilo zaključni tečaj na dan 31.12.2008, ki je znašal 23,28 EUR. V tabeli 3 je prikazano knjiženje prevrednotenja delnic Istrabenza na pošteno vrednost, preračunano po tečaju 23,28 EUR na delnico.

Tabela 3: Prikaz knjiženja prevrednotenja delnic na pošteno vrednost na dan 31.12.2008

Zap. št.	Vsebina	Konto	Ime konta	V breme	V dobro
5.	Prevrednotenje delnic na pošteno vrednost	068	Druge dolgoročne finančne naložbe razporejene in izmerjene po pošteni vrednosti preko kapitala	-8.162,00	
		954	Presežek iz prevrednotenja	8.162,00	

Opomba: Izmišljeni podatki.

Poštena vrednost na dan 31.12.2008 (23,28 EUR) se je glede na pošteno vrednost na dan 31.12.2007 (104,90 EUR) zmanjšala za 81,62 EUR, kar je vplivalo na zmanjšanje vrednosti

finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo v delnice Istrabenz. Podjetje XY je zmanjšalo vrednost finančnih naložb in za enak znesek zmanjšalo presežek iz prevrednotenja.

Zmanjšanje poštene vrednosti finančne naložbe glede na prvotno vrednost naložbe je bilo tako občutno, da se je podjetje XY odločilo za slabitev finančne naložbe. Tabela 4 prikazuje knjiženje oslabitve finančne naložbe.

Tabela 4: Oslabitev finančne naložbe

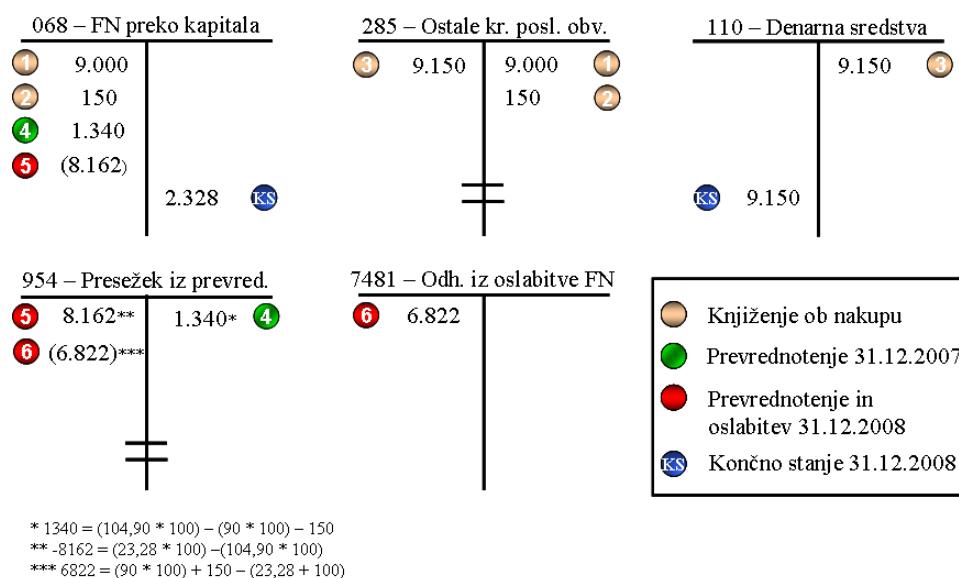
Zap. št.	Vsebina	Konto	Ime konta	V breme	V dobro
6.	Oslabitev finančne naložbe	7481	Odhodki iz oslabitve finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo	6.822,00	
		954	Presežek iz prevrednotenja	-6.822,00	

Opomba: Izmišljeni podatki.

Oslabitev finančne naložbe v delnice Istrabenza je revizor ocenil kot ustrezno, saj je bil po njegovem mnenju izpolnjen objektivni dokaz o oslabitvi iz 61. člena MRS 39. Zmanjšanje poštene vrednosti finančne naložbe v delnice Istrabenz pod njeno prvotno vrednost je bilo namreč pomembno, saj je to zmanjšanje znašalo okrog 74% glede na prvotno vrednost. Poleg tega je možno to zmanjšanje poštene vrednosti razumeti tudi kot dolgotrajno, saj je bilo obdobje zmanjševanja vrednosti naložbe pod nabavno vrednostjo daljše od 6 mesecev. Finančna naložba, razpoložljiva za prodajo v delnice Istrabenz, v vsakem primeru izpolnjuje vsaj enega od kriterijev, kar zadošča kot objektivni dokaz za oslabitev finančne naložbe. Posledično si je podjetje XY ustrezno pripoznalo finančne odhodke iz naslova oslabitve finančne naložbe v delnice Istrabenz v znesku 6.822 EUR.

Za boljše razumevanje bralca je bila narejena slika 11, ki na enem mestu in z uporabo kontov prikazuje pravilno knjiženje nakupa finančne naložbe, prevrednotenje na dan 31.12.2007, prevrednotenje in oslabitev na dan 31.12.2008 ter končno stanje finančnih naložb.

Slika 11: Prikaz knjiženja predstavljenega primera



Opomba: Izmišljeni podatki.

Nazadnje je revizor posvetil posebno pozornost pregledu letnega poročila, in sicer pravilnosti računovodskih podatkov glede finančnih naložb in z njimi povezanimi razkritji. Poleg vsakoletnih ustaljenih razkritij je podjetje XY v letnem poročilu 2008 moralo dodati še razkritja, ki se navezujejo na popravek vrednosti naložb v delnice Istrabenz.

Revizor je ugotovil, da je podjetje XY razkrilo svojo odločitev, da je finančna naložba predmet oslabitve, saj obstaja objektivni dokaz, da je zmanjšanje poštene vrednosti naložbe pomembno ali dolgotrajno, poleg tega pa je v letnem poročilu razkrit tudi znesek finančnih odhodkov iz naslova omenjenih slabitev. Tako so bile v letnem poročilu podjetja XY razkrite vse zahtevane informacije in revizor je potrdil ustreznost računovodskih podatkov in pripadajočih razkritij.

Predstavljeni primer revidiranja finančnih naložb je zgolj ilustrativen in enostaven, njegov namen pa je bralcu približati teoretično podlago, predstavljeno v prvih treh poglavjih. Zavedati se je potrebno, da je delo revizorja bistveno bolj zapleteno, saj se v vsakdanji praksi sooča z bolj kompleksnimi finančnimi inštrumenti, raznolikimi metodami vrednotenja, pritiski poslovodstev revidiranih podjetij in različnim vrednotenjem iste naložbe po pošteni vrednosti.

Tako lahko v praksi zasledimo primere, ko so podjetja naložbo iz predstavljenega primera Istrabenza vrednotila povsem drugače, kot je bilo predstavljeno s praktičnim primerom. Lep primer drugačnega vrednotenja istega finančnega inštrumenta na isti bilančni datum je vrednotenje Istrabenza s strani podjetja Petrol d.d.. Slednje je v svojih računovodskih izkazih finančno naložbo, ob statističnem preračunu poštene vrednosti na delnico, ovrednotilo višje kot podjetje XY.

Pri tem se bralcu postavi vprašanje, kako je mogoče, da naše izbrano podjetje XY in Petrol vrednotita isto naložbo po različni pošteni vrednosti, računovodski izkazi obeh podjetij pa so kljub temu v skladu z računovodskimi pravili. Odgovor je, da je Petrol predpostavil, da je borzni trg neaktiven in kot tak ne odraža poštene vrednosti ter da je slednjo potrebno oceniti s pomočjo modela vrednotenja.

Ob tem je potrebno poudariti, da je tudi Petrolovo vrednotenje naložbe Istrabenza z modelom vrednotenja skladno z računovodskimi pravili, saj je na dan 31.12.2008 Petrol posedoval 1.690.305 delnic Istrabenza, kar predstavlja 32,63% lastniške strukture holdinške družbe Istrabenz (Letno poročilo Skupine Istrabenz in družbe Istrabenz, d.d. za leto 2008, 2009, str. 24). Glede na strukturo lastništva je Istrabenz pridruženo podjetje Petrola. Ta tako v svojem portfelju poseduje večje število delnic, kot je povprečna letna količina trgovanja z delnicami na borzi. Tako število delnic vsekakor ne bi bilo smiselno meriti po tržni ceni, saj je jasno, da če bi Petrol hotel prodati vse delnice po tržni ceni na presečni bilančni dan, izhodna cena ne bi bila enaka tržni ceni na dan merjenja. Zato je za Petrol uporaba modela vrednotenja opravičljiva, ustrezna pa je, če so bile predpostavke modela ustrezne.

Model vrednotenja je temeljil na predpostavkah delujočega podjetja in predpostavki nedelujočega trga za delnice družbe Istrabenz d.d. v letu 2008. Na podlagi vrednotenja je poštena vrednost naložbe v Istrabenz d.d. na dan 31. 12. 2008 znašala 43.947.930 EUR, kar predstavlja 26 EUR na delnico. Ta vrednost je bila izračunana kot aritmetična sredina ocene vrednosti naložbe po optimističnem in pesimističnem scenariju, upoštevajoč finančne naložbe po borzni vrednosti. Na podlagi podatkov iz borzne kotacije na dan 31. 12. 2008, kjer je imela delnica vrednost 23,28 EUR, bi vrednost naložbe v družbo Istrabenz d.d. znašala 39.789.780 EUR (Petrol letno poročilo 2008, 2009, str. 237).

Kot je razvidno iz opisanih primerov, je področje vrednotenja poštene vrednosti zelo zapleteno, še posebej v času finančne krize. Mnogo podjetij v tej situaciji je namreč vrednotilo svoje naložbe na različne načine, kar je le še povečalo zmedo in nezaupanje na finančnih trgih. Revidiranje finančnih naložb ima torej očitno pomembno vlogo pri zaščiti vlagateljev in vračanju stabilnosti ter zaupanja v finančne trge in s tem pri okrevanju gospodarstev.

SKLEP

Vrednotenje finančnih naložb po pošteni vrednosti je v času finančne krize postala in ostaja ena izmed glavnih tem na področju računovodstva in revizije. Finančne naložbe se lahko razvrstijo v štiri skupine, in sicer finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, finančne naložbe v posesti do zapadlosti, posojila in terjatve ter finančne naložbe, razpoložljive za prodajo. V svojem diplomskem delu sem se osredotočila zgolj na skupini finančne naložbe, izmerjene po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, in finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, ki se merita po pošteni vrednosti.

Računovodski standardi na področju merjenja poštene vrednosti so v času finančne krize doživeli številne kritike. V njih so namreč podana nejasna pravila, kdaj je trg aktiven in katero metodo določanja poštene vrednosti naj se v določenih primerih uporabi. V drugem poglavju je bilo tako predstavljeno merjenje poštene vrednosti v primeru aktivnih in neaktivnih trgov. Mednarodni računovodski standard 39 določa tri - nivojsko hierarhijo merjenja poštene vrednosti, pri čemer prvi nivo predstavlja merjenje po trenutno objavljeni tržni ceni, drugi nivo uporablja prilagojene tržne cene istega ali podobnega finančnega inštrumenta, tretji nivo pa modele vrednotenja, ki praviloma temeljijo na subjektivnih predpostavkah posloводства. V času finančne krize je bil opazen trend prehoda iz vrednotenja finančnih naložb po prvem nivoju v času, ko je bil trg nedvomno aktiven, na tretji nivo zaradi domnevne neaktivnosti trga.

Finančna kriza je prinesla številne spremembe in pojasnila k obstoječim računovodskim standardom, ki se nanašajo na finančne naložbe po poštenu vrednosti. Posledično so revizorji pri revidiranju podjetij poleg omenjene problematike merjenja naložb morali postati pozorni tudi na reklasifikacijo, razkritja in oslabitve. Po hitrem postopku so bile sprejete spremembe računovodskih pravil, ki omogočajo prerazporeditev finančnih naložb po poštenu vrednosti v druge skupine, kar predhodno ni bilo mogoče. Zaradi povečane uporabe tretjega nivoja hierarhije poštene vrednosti, ki temelji na subjektivnih presojah ocene poštene vrednosti, so bile sprejete spremembe računovodskih pravil na področju razkritij, ki so uvedle zahtevo po dodatnih razkritjih glede uporabljenih metod vrednotenja in subjektivnih predpostavk. Zaradi občutnega padca tržnih cen finančnih inštrumentov pa se je pojavila tudi potreba po dodatnih pojasnilih glede oslabitev finančnih naložb. IASB namreč ne postavlja jasnih kriterijev o objektivnih dokazih, ki so razlog za oslabitev in jih tudi v času krize ni podal. Posledično so kriterije za oslabitev poskušali definirati na nacionalnih ravneh in z internimi pravili znotraj revizijskih hiš, kar povzroča nekonsistentnost pri uporabi istega računovodskega standarda.

Za boljše bralčevo razumevanje je bil v četrtem poglavju podan ilustrativen in enostaven praktičen primer revidiranja finančnih naložb namišljenega podjetja v delnice Istrabenz. V predstavljenem primeru je tako posloводство podjetja ocenilo, da je zmanjšanje tržne cene delnic Istrabenza pomembno in dolgotrajno, zaradi česar je bila naložba predmet slabitve, revizor pa je potrdil uradne trditve posloводства, ki je pravilno upoštevalo mednarodne računovodske standarde glede merjenja finančnih naložb in mednarodne standarde računovodskega poročanja o razkritjih. Za prikaz nejasnosti stanja na obravnavanem področju je bil nato opisan še realni primer vrednotenja naložbe v Istrabenz s strani podjetja Petrol d.d.. Ta je svojo naložbo ovrednotil z uporabo modela vrednotenja, s čimer je bila delnica Istrabenza ocenjena višje kot pri namišljenem podjetju. Tudi v tem primeru je revizor potrdil narejeno oceno, saj je trg na borzi vrednostnih papirjev za velikost naložbe, ki jo ima Petrol, res neaktiven, kar opravičuje uporabo lastnega modela vrednotenja.

Tako iz predstavljene teorije kot praktičnega primera je jasno, da na področju vrednotenja finančnih naložb ni dovolj transparentnosti. Podjetja tako v praksi izkoriščajo ohlapnost in

nedorečenost računovodskih pravil, kar poslovodstvu dopušča veliko svobode pri njihovi interpretaciji. Posledično lahko računovodski izkazi temeljijo na subjektivnih predpostavkah poslovodstva in ne na trenutni tržni ceni, po kateri bi prodali finančno naložbo neodvisni osebi. Tako lahko poslovodstvo izkoristi to nedorečenost za izboljšanje svojega poslovnega izida, s čimer pridobi možnost dodatnega nagrajevanja na račun lastnikov podjetja, ki jim je s tem zabrisana slika o stanju podjetja. Revizorjem je tako v času finančne krize dodeljena zahtevna naloga preverjanja resničnosti in pravilnosti računovodskih informacij na področju finančnih naložb.

Po mojem mnenju so bile sprejete spremembe računovodskih standardov v korist poslovodstva in ne v korist širše javnosti, to je uporabnikov računovodskih izkazov. Tako so spremembe pravil glede prerazporeditev finančnih naložb po pošteni vrednosti, predvsem prerazporeditve finančnih naložb po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, zelo sporne, saj omogočajo enkratno prerazporeditev v skupino finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo, s čimer se zmanjšanje poštene vrednosti naložbe odraža v kapitalu in ne neposredno v poslovnem izidu, kot se je pred spremembami.

Vendar pa se izdajatelji računovodskih standardov zavedajo trenutnih pomanjkljivosti na področju oslabitev in metod merjenja finančnih naložb. Posledično je IASB julija 2009 pripravil osnutek, ki se nanaša na razporeditev in merjenje finančnih naložb in predstavlja del dolgotrajnega projekta zamenjave standarda MRS 39. Osnutek predlaga, da bi se finančna sredstva in finančne obveznosti merili bodisi po pošteni bodisi po odplačni vrednosti, medtem ko bi se ukinile skupine finančne naložbe, razpoložljive za prodajo, finančne naložbe v posesti do zapadlosti ter posojila in terjatve, ki so bile v središču razprav v času finančne krize. S tem naj bi se zmanjšal manevrski prostor poslovodstva pri vrednotenju naložb, s čimer bi računovodski izkazi prikazovali resnično in pravilno pošteno vrednost finančnih naložb. Kritike na predlagani osnutek bo IASB zbral do konca septembra 2009. Upajmo, da bodo po celih dveh letih od pojava krize končno sprejete spremembe, ki bodo uspele povečati transparentnost na finančnih trgih in tako zmanjšati možnosti in vplive kriz v prihodnosti.

LITERATURA IN VIRI

1. Allen, F. & Carletti, E: (2008, oktober). Should financial institutions mark-to-market?. *Financial Stability review*. Najdeno 30. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.banque-france.fr/gb/publications/telechar/rsf/2008/etud1_1008.pdf
2. Beasley, M.S. & Carcello, J.V. (2009). A comprehensive Restatement of Standards for Auditing, Attestation, Compilation, and Review. b.k.: CCH
3. Boynton, W.C & Kell, W.G. (1996). *Modern auditing 6*. New York: John Wiley & Sons.
4. CESR. (2008). Fair value measurement and related disclosures of financial instruments in illiquid markets. Najdeno 20. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.cesr-eu.org/data/document/08_713b.pdf
5. Caruana, J. & Pazarbasoglu, C. (2008, oktober). Revisiting valuation practices throughout the business cycle: some symmetry is needed. ?. *Financial Stability review*. Najdeno 30. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.banque-france.fr/gb/publications/telechar/rsf/2008/etud3_1008.pdf
6. Deloitte. (2009). IFRS 7 amended to improve disclosures about financial instruments. *IAS Plus Update*. Najdeno 6. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/iasplus/0903ifrs7amendments.pdf>
7. Ernst&Young. (2005). *How fair is fair value*. Najdeno 3.marca 2009 na spletnem naslovu http://www2.eycom.ch/publications/items/ifrs/single/200506_fair_value/en.pdf
8. Ernst&Young. (2009a). *Reclassification of financial assets*. Najdeno 6.junija 2009 na spletnem naslovu http://www.securitization.net/pdf/EY/Reclassification-FinAssets_Mar09.pdf
9. Ernst&Young (2009b) IFRIC provides tentative guidance on the meaning »significant or prolonged«. Najdeno 6. junija na spletnem naslovu [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement_to_IFRS_outlook_41/\\$File/Supplement_41.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Supplement_to_IFRS_outlook_41/$File/Supplement_41.pdf)
10. Hieng, R., Koželj, S., Odar, M., Prusnik, M. & Zupančič, V. (2008). Ponazoritev knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov. *IKS*, 35 (9-10), str. 7-363.
11. Hieng, R. & Koželj, S. & Odar, M. & Zupančič, V. (2009). Bilanca stanja. *IKS*, 36 (1-2), str. 39-106.
12. IASB. (2006). Discussion Paper, Fair value measurement, Part 1: Invitation to Comment and relevant IFRS guidance
13. IASB (2008a): Measuring and disclosing the fair value of financial instruments in markets that are no longer active. Najdeno 21. novembra 2008 na spletnem naslovu http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/0E37D59C-1C74-4D61-A984-8FAC61915010/0/IASB_Expert_Advisory_Panel_October_2008.pdf

14. IASB. (2008b). Exposure draft: Improving Disclosures about Financial Instruments. Najdeno 6. junija 2009 na spletnem naslovu http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/1EB5581B-A460-40AF-9F66-0B9314A46C32/0/ED_AmendmentstoIFRS7_WEBSITE.pdf
15. Letno poročilo Skupine Istrabenz in Istrabenz in družbe Istrabenz, d.d., za leto 2008 (2009). Koper: Skupina Istrabenz.
16. MRS 32
17. MRS 39
18. Odar, M. (2008a september). Gradivo za pridobitev strokovnega naziva pooblaščen revizor: Revidiranje finančnih naložb. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo
19. Odar, M. (2008b, 25. november). Revizijsko poročanje po Mednarodnih standardih revidiranja. *E-revir*. Najdeno 6. marca 2009 na spletnem naslovu http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/Priloge/revidiranje_osnove-Erevir_2008.pdf
20. Odar, (2009a). Aktualna vprašanja vrednotenja finančnih naložb v letu 2008 in davčne posledice.). Davčna konferenca Slovenskega inštituta za revizijo, Portorož, (-9. januar 2009. [*Zbornik referatov*]. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 7-24.
21. Odar, M. (2009b). Računovodsko poročanje za leto 2008. *IKS*, 36 (1-2), str. 7-38
22. O'Reilly, V.M. & Winograd, B.N. & Gerson, J.S. & Jaenicke, H.R. (1999). *Montgomery Auditing Continuing Professional Education*. NewYork: John Wiley and Sons.
23. Petrol letno poročilo 2008, 2009. Ljubljana: Skupina Petrol.
24. Pita, I.F. & Gutierrez, I.G. (2006). Fair value accounting. Najdeno 20. decembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.cemla.org/pdf/acp/dp-0607-bde-eng.pdf>
25. Pojasnilo 1 k SRS 3 – Oslabitev finančnih naložb (2008). *Uradni list RS* (Št. 126/2008, 31. december 2008).
26. PricewaterhouseCoopers. (2009) *Impairment rules for available-for-sale equity investments*. Najdeno 6. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.pwc.com/nz/ifrs/IFRSinBriefFeb09.pdf>
27. Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo (2008): Stališče 12 Pojasnevalni odstavci v revizorjevem poročilu o računovodskih izkazih za leto 2008. Najdeno 10. avgusta 2009 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/revizorji/dokumenti/Stalisce_12.pdf
28. Slapničar, S. & Dovč, G. (2008). Kaj je poštena vrednost kapitalskih inštrumentov na plitvem trgu kapitala? V: TURK, Ivan (ur.). 40. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji, Portorož, 16.-18. april 2008. [*Zbornik referatov*]. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2008, str. 219-234
29. Statistična poročila [Ljubljanska borza d.d.]. Najdeno 6. junija 2008 na spletnem naslovu <http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=975&sid=DR19R1ocyISACdOe>

30. Taylor, D.H. & Glezen, G.W. (1996). Revidiranje Zasnove in postopki. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
31. Tweedie, D. (2008, oktober). Bringing transparency to financial reporting: towards an improved accounting framework in the aftermath of the credit crisis. *Financial Stability review*. Najdeno 30. decembra 2008 na spletnem naslovu http://www.banque-france.fr/gb/publications/telechar/rsf/2008/etud12_1008.pdf
32. Uranič, J. (2008, marec). Gradivo za pridobitev strokovnega naziva pooblaščen revizor: Predstavitev temeljnih značilnosti MSRP 32,39
33. Vuković, V. & Rankov, S. (2009, 14. februar) . NLB kljub finančni krizi Z več kot 50 milijonov evrov dobička. Poslovni dnevnik. Najdeno 5. junija na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042244701
34. Zakon o gospodarskih družbah. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 42/2006, 19. april 2006).
35. Zakon o revidiranju (2008). *Uradni list RS*. (Št. 65/2008, 30. junij 2008)